Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 12 октябрь, 1978 шу. ● № 122 (5942). ● Мах 2 кепиг.

СУХАЛБЕ!

КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленуме оттадаь декхараш толаме кхоачашдара тIехьа тIатеIIа къахьегаш, дегаш айденна дездир Нохч-ГIалгIайчен юрта боахаме къахьегараша шоай профессиональни цIей. Колхозхоша, совхозий болхлоша, юрта боахама специалисташа парте аграрни политика вахаре чакхйоахаш хьагойт йоккха патриотизм, политически сакхетам, шоаш ца кхобеш болх бу.

Укх шера Нохч-ГIалгIайчен кхашкарчен фермашкарчен болхлой цIей снйрдадаьлар Баку хиина воагIаш КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост Л. И. Брежнев вай республика столице Грозне станце юха а сеца Къилбаседа Кавказа автономни республикай кулгалхоща из вIашагIкхетаро. Цига цо енна рекомендацеши хьехамаши чакхъякар снйдола а бехктокхаме а декхар лоархI цар.

Цудухьа цар тIанйцад юрта боахама культураш гулъяра а паччахьалкхенга йохкара а керда, доккхагIа дола декхараш.

Укх деношка хьажкIий, баьцадаарий, свеклай кхашка чIоагIа боаржабаь дIахьош ба хьувкъам сихагIен ца бойташи чубара тIехьара къовсам. Массаза а санна цунна керте латт коммунисташ. БIаьш бригадаша, фермаша, итташ колхозаша, совхозаша ханал хьалха кхоачашъяьй паччахьалкхенга юрта боахама культураш йохкара планаши тIанйца социалистически декхараши. Цу хьакъехьа массе а оагIонгахьара хоастабе боагIаш ба Грозненски, Гудермесски, Малгобекски, Наурски, Надтеречни районий юрташкара къахьегамхой. Хьайбай продукташ яхара а паччахьалкхенга йохкара а хьалха латт Грозненски, Шелковской, Урус-Мартановски, Ачхой-Мартановски, Надтеречни, Веденски районаш. Сийле а хоастам а хилба социалистически яхье котбаьннарий, кIи-марсе хьалха боагIарий!

Цхьабакъда де деза балхаш нхы а дукха да. Дукха ха йоацаш КПСС ЦК хилар хьувкъам чуйица баккхара, юртбоахама продукци кийчъярен ерригa а шиь метте хулга Iалашдарен планаш а социалистически декхараш а кхоачашдара дешаш дувцаш центральни министерствайи ведомствайи кулгалхой, союзни республикай Министрий Советий председателий совещани. Совещане къамаьл дир КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева. Цо уйла тIаяхийтар юрта боахама, заготовительни организацей, продукци чакхйоахача предприятей, паччахьалкхен торговлен потребительски коопераци система болхлошта хьалхашка латтача доккхийча декхарашта. Шоаш ца кхобеш наха хьалкхеьчa продукце цхьа грамм йойта йиш яц. Цун хIара килограмм лорае а дIакхача езача дIакхачнйта а еза.

Уж указанеш дага а кхоабаш хIанз кхашкарча балхий мах бича, белгал ца даьккхача далац хьажкIаш, свекла, баьцадаараш, гидуарrаш чуэцара гIулакх мела лелилга. Во вIашагIбеллаб из болх Назрановски, Шалински, Урус-Мартановски районашка.

Парте Нохч-ГIалгIай обкома бюрос декхар оттадаьд 25 октябре юртбоахама продукци паччахьалкхенга йохкара планаш кхоачашъяь яха аьнна. Цхьа боахам хила йиш яц ялат дохкара план кхоачаш ца еш. Из бехктокхаме декхар кхоачашдара моттигерча партийни, советски юртбоахамен органаш, халкъа тIахьожамхой, комсомольски «прожектористаш» денал а гойташ керте отта беза производства ерригача участкашка, лаьттани хьайбай боахама продукци хьайоахача, из дIакхухьача, паччахьалкхенга дIалуча. Къаьстта терко тIаяхийта еза тIехьаюсача бригадай, фермай, колхозий, совхозий балха, де мел доагIар де деза уж хьалхалаттачарна тIехьакхеяра. Из дара чотах паччахьалкхенга кхоачаргья кхы тIа а бIаьш тоннаш ялат, баьцадаараш, свекла, гидуарraш, сом.

Ховш ма-хиллара, хIанз хьатIакхаьчай кхашкарча балхий эггара бехктокхамегIа, чоалхане йола ха. Эттача хьало дIадех хьувкъам чуэцача, дIакхухьача, чакхбоахача а дIаоттабаь лоаттабеча а болх беш мел бараш вIаши бувзам, барт болаш хилар. Чуйица яьнна цхьа тонна продукци шиь ханнахьа дIакхача езача дIа ца кхоачаш моттиг нийсъялийта йиш яц.

Дукха къахьега дезаш, транспорт эшаш культура я шекара свекла. Бакъда моттигаш я кхашка кучкаш а яь из латташ. Кхы хьем ца беш шекара заводе дIакхачнйта еза из. ХIаьта транспорт ца тоъаш моттиг нийсъеннача хьагул а еш наькъа йистошка элаш а еш дIаувттае еза уж хьалкхеьрашкара хьа а ийеш.

Республике хало нийсденнад укх шера гидуаргий план кхоачашъелга. Из дага а кхоабаш хаьдда къовсам лоаттабе беза чуэцача хана уж йовргйоацаш, комбайнаша чу ца эцаш йиса е лаьтта яда гидуаргаш кулгашца хьагулъелга Iалашдаьза даргдац. Цул совгIа чIоагIа ха лоаттаде деза кулга цIена боацача наха уж лечкъаергйоацаш. Из тайпа моттиг нийсъелча законагIа доагIа эггара лирагIа дола таIазар де деза бехке волчоа.

Моттигерча хьалашка хьежжа хIанзе а дIадоладе деза столови бурак, ябакхаш, морковка чуэцилга.

Сом лелабеча цхьадолча боахамашка из чуйица баьннача беша ваьча Iолийга а хьабаханза бисаьнаш тIа боахкаш а Iажаш, кхыбола сом дукха нийслу. Сом хьалкхебаьча боахамий кулгалхоша Iалашде деза хьувкъам цхьа хIама ца юташ чубалга.

Дукха ха йисаяц гуйран ялаташ дIаде доладала. Цунца дийза боахамий кулгалхоша, специалисташа, ялаташ леладераша, механизатораша шиь ханнахьа кийчде деза лаьтта, дIаде фу, тоаяь вIаштIехьъяха еза лаьтта гIулакх ду машинаш, ялаташ дIадувш йола агрегаташ. Из лоархIам бола юртбоахама кампани лакхача боарам тIа, дика чакхъякхар цар снйлен гIулакх да.

Керттердар дар укх шера юртбоахама а хьайбай а продукци кийчъяра а паччахьалкхенга йохкара а планаши социалистически декхараши кхоачашдар. Из хургда КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума решенеш, Баку хиннача торжественни заседане новкъоста Л. И. Брежнева енна указанеш кхоачашъяра юкъе Нохч-ГIалгIайчен юрта боахама къахьегамхоша юкъехьош дола доккха дакъа.

ШЕКАРА СВЕКЛАШ ЧУЭЦАРА — ЛАКХА ТЕМПАШ

Свеклаш лелаелга дегIадоаладара дешай чIоагIа лоархIам бу партен правительствай. ЛаьрххIа дийцар уж КПСС ЦК июльски (1978 шера) Пленуме. Цун решенеш къаьстта уйла тIайохийташ йийца а йийца, КПСС ЦК-ас къоабалъяь Винницки областа Ямпольски района свеклаш лелаерий почин раьза хинна хьал а лаьца. Нохч-ГIалгIайчен свеклаш лелаераша доккхагIдола социалистически декхараш тIанйцар: паччахьалкхенга 200 эзар тоннал кIезигагIа доацаш мерза овлаш дохка, хIара гектара лоархIаш хьадоала шекар планал совгIа 3 процент алсамдаккха, хьалкхебаь хьувкъам лоацача ханашкеи ца бойташи чуэца.

Из маьхера технически культура кхеяра кIезига опыт Iоаяьяц вай республикерча хьалхалаттача свеклаш ювча коллективаша. ЧIоагГIа хьийкъа шекара свеклаш хьалкхеяьй «Шалинский» совхозе. ХIара гектара тIара 400 центнерал кIезигагIа доацаш мерза овлаш дала мегаш да цига. Цо совхозага йиш хулийтаргья паччахьалкхенна 15 эзар тонн шекара свеклаш дIаялеи халкъбоахама план шозза совгIа тIехкхоачашъеи.

Боккха хьувкъам кхебаьб Урус-Мартановски района «Горец» яхача совхоза свеклаш лелаерий коллективо. ХьалхкагIе а даьча лоархIамех паччахьалкхенга йохкаргья 13 эзар тонн шекара свеклаш, вешта аьлча планал 2 эзар тонн дукхагIа.

Паччахьалкхенга 13 эзар тоннал кIезигагIа йоацаш свеклаш йохкеи халкъбоахама план дикка тIехкхоачашъеи торо йолаш я Шалински района XX-ча партсъезда цIерагIа колхоз. Цу культура лакха хьувкъам кхебаьб дукхача вай колхозашеи совхозашеи.

ХIанз эггара бехктокхамегIа дола декхар латт республикерча свеклаш лелаераштa хьалхашка — хьалкхебаь хьувкъам дикагIа йолча ханашкеи ца бойташи чуэцилга. Цу гIулакха мел эшар долаш да колхозашкеи совхозашкеи — ши бIаь гаргга свеклаш оахка машин, свеклаш чуэца КС-6, РКС-6, БМ-6 яха шовзткъе итт гаргга комплекс, дукха кхыйола техника.

Бутт гаргга ха яьннай свеклаех етта эггара хьалхара автомашинаш шекара заводе кхаьчача дийнахьа денз. Из дукха ха яц, цхьабакъда цхьайола итогаш яра кхоачам болаш я. Хьакхаьчача лоархIамаша хьахьокх, свеклаш лелаеча дукхагIдолча боахамаша паччахьалкхен лоархIамера из гIулакх чIоагГIа бехктокхаме хеташ леладаь хилар. Из культура кийчъяра паччахьалкхен план хIанзале а кхоачашъяьй «Шалинский», «Гудермесский», «Кулариискнй» совхозаша. Шекара свеклаш сихалца чуэцаш йоахк «Лермонтовский», «Горец», «Труд», «Белореченский», дуккха кхыйола совхозаш. Чуэцара хьокхамаш во дац Ленина цIерагIча, XX-ча партсъезда цIерагIча, Куйбышева цIерагIча колхозий коллективай.

Цхьабакъда хьалхалаттача колхозашцеи совхозашцеи цхьана республике да чуэцара дешашта кхоачам болаш уйла тIа ца йохийта кулгалхойи специалисташи керте латта боахамаш а. Шекара заводеи свеклаш кхееча боахамийи болх дика вIаштIехьбаьнна хилара эша керттера хьал да договорни декхараш тешшаме кхоачашдар. Свеклаш чуэца йолаялале хьалхагIа уж кхееча колхозийи совхозийи специалисташца цхьана шекара заводе свеклаш дIачутелара график оттаяьяр завода специалисташа. Из график бокъонца кхоачашъе декхарийла я завод санна, иштта колхозаши совхозаши а. ХIанзалца хьа из кхоачашъеш дац цхьаццадола боахамаш. Царех я «Назрановский», «40 лет Октября», «Автуринский», «Джалка», «Гойтинский», Мичурина цIерагIа, цхьайола кхы совхозаш. Къоастаде хьожаргда вай дош: график юкъах хIана яьккхай, из маьхера технически культура чуэцара дикагIа йола ханаш хIана тулийт?

Оттаяьча ханал ши кIира тIехьагIа свеклаш чуэца йолаелар «Назрановский», «40 лет Октября» яха Наьсарера совхозаш. Свеклаш дика хьувкъаяьй района боахамашка — специалисташа даьча лоархIамех гуш да, районе юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 240—250 центнер яргхилар — планагIа лаьрхIача 180 центнера меттел.

Свеклоподъемникашца чуэцаш латт цу совхозашка шекара свеклаш, цхьабакъда уж механизмаш а тоъаш яц цига, кхашкарча цхьаболча болхлоша 4—5 сахьат доаккх свеклаш оахка агрегат шоашка хьакхачарга хьежаш. Цо хьахьокх совхозий кулгалхошеи специалисташеи эша техника Iалашъяра шоай ханнахьа йоакхо ца яьлга, свеклаш чуэцара болх тесса биталга а цудухьа хIанз царна уж чуэцара оттаяь ханаш тоъаш ца хилар а.

Свеклаш чуэца нах тоъац республикерча дуккхача боахамашка. Цу хьалашка къаьстта лоархIаме я итташ болхлой мукъабоахаши балхаш дикка сихдеши йола свеклаш чуэца комбайнаш. «Лермонтовский», «Шалинский» совхозаша, XX-ча партсъезда цIерагIча колхозо, цхьадолча кхыча боахамаша графикал хьалхадувлаш хIана ду балхаш, хIаьта ужжамо долча хьалашка царел дуккха тIехьа хIана юс «Автуринский», «Джалка», «Гехинский», кхыйола совхозаш?

ТIехьайнсара керттера бахьан да болх лерттIа вIаштIехьа ца баккхар. Цу совхозашкара свеклаш чуэца комплексаш болх беш яц, вешта, яле а яц бизза мухь тIабуллаш-м. Шалински района Ленина цIерагIча колхозе свеклаш чуэцача комбайно цхьан дийнахьа кхо гектар гарггарча кхай тIара чуэц шекара свеклаш, хIаьта болх нийса вIаштIехьбаьккха хилча 14 гектара тIара чуэцалургьяр цунна уж.

Шекара свеклаш чуэцара балхаш сихдара кIезигача лоархIаме дац автотранспортах пайда нийса эцар. Дуккхача боахамашка йотташ латташ цаIи ахи — ши сахьат доаккх автомашинаша, хIана аьлча кулг-кара ювтт уж тIа, хIаьта цигара мухь тIабувтта механизмаш болх беш яц. Духхьал цу бахьанегIа Шалински Урус-Мартановски районашкара мухь бахьаш заводе йоагIача автомашинаша цхьацца - шишша рейс мара яц, кхоккхеи йиъ-йиъи рейс юлургйолча метте. Деннеи бийсаннеи 4—4,5 эзар тонн я езача метте, заводе ягIац 3 эзарнел кIеззига совгIа тонн мара.

Шекара заводе юкъ-юкъе моттигаш нийслу шекара свеклаш мел бIеха я хьажа лабораторе дIахьожаяь етта автомашинаш, лабораторе дIа ца а йолхаш, анализ а ца йоаккхаш продукци Iойоассаеш. Цу тайпара кхоьлча минутех донкха зе хул колхозаштен совхозаштен, хIана аьлча завода лабораторе документаш тIа дIаязду: юкъера лаьрхIача дIадахача 5 дени 5 буси хиннараш санна бIеха я свеклаш аьле. Ишта моттиг а нийслийя, пайдана доацача гIулакха шоайла къувса болалу шекара свекла дIачутелараши дIанйераши. хIаьта из къувса деза хургдацар, нагахьа санна деррнгача боахамашкара викалаш заводе хуларе, цхьабакъда дуккхача совхозашкара уж хIанзалца цига боацаш ба.

Республикерча цхьадолча боахамашка уйла кIезига ю шекара свекла цхьан метте хьагул а еш элаш яра. Шалински Урус-Мартановски районий цхьайолча совхозийи колхозийи кхашка кагий кучкилгаш а яь массе метте латт шекара свеклаш. Царех дуккхаяраш кхыметтел лордаш тIатайса а дIакъайлаяц тIера. Iилмои практикои хьахьекхад, свеклаш ишта лоаттаеш хилча цар юххьанца хиннача дозалах 25 процент дIакъасташ хилар. ТIаккха шекар а эша ца луш дусаргдац, хIаьта а из мегийт боахамий специалисташеи районни организацей кулгалхошеи. Цу тайпара сурт бIаргагургда «Джалка», «Гойтинский», «Гехинский», «Автуринский», цхьайолча кхыча совхозий кхашка вахачоа. Шоашта бехказа бовлар духьа цу боахамий кулгалхошеи специалисташеи доаха керттера бахьан да транспорт тоъац яхаш. ТIаккха йолаш йолча автотранспортах мишта эц пайда? Автотранспортах пайда дикагIа эцар духьа массе а боахаме свеклаша кхай тIа йолаш йоаккхача хана элаш а яь лоаттае еза уж, автотранспорта тIа механизмашца ювтта еза. ХIара боахаме цхьан метте гулъяь лоаттаянза яргъяц свеклаш, хIаьта ишта ца лоаттайой, эггара хьалхара догIа дийлхача, заводе уж дIа ца кхухьалуш дусаргда дуккха боахамаш, хIана аьлча цхьанна а транспортаца кхай тIа вохалургвац.

С. АКАЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерства вокхкагIвола агроном.

Иттлагlча пятилетка хьалхарча кхаь шера план укх шера 7 октябрга кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаьча Грозненски «Автоспецоборудоване» яхача опытно-экспериментальни завода дуккхача бригадаша дог гIоздоаха къахьегама толамаш доах. Укхаза социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхачарех я Туранин Владимир Степанович керте латтача электросварщиковий бригада коллектив. Товарни продукци арахецара кхаь шера план укх шера апрель бетта кхоачаш а яь, хIанз тIадоагIача шера май бетта календарагIа къахьегаш я из.

Къаьстта дика къа а хьегаш, шоай новкъосташта хьокхам телаш хиларца белгалбаьнна ба электросварщикаш Мазеин Сергей, Мельников Александр, Карачаров Николай, Симонов Анатолий, кхыбараш. Цар хIара сменагIа нормаш 130 — 150 процент кхоачашъю.

СУРТА ТIА: бригадир В. Туранин шоай балхах лаьца дагавоалаш ва электросварщикашца А. Мельниковца, Н. Карачаровца, С. Мазеинца, А. Симоновца.

И. ПЛИЕВА сурт.

Сийле хийла хьалхалаттарий!

КПСС обкома бюро, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совет, облсовпроф, ВЛКСМ обком хьежай 9 бетта хьайбай продукташ яхаран уж кийчъяран тIехьа лелаьча республикански социалистически яхьа итогашка.

Котъяьннарг а лоархIаш республикански газеташ тIа чIоагIдаьча сийлен Улга тIа яьхай:

РАЙОНАШ:

ГРОЗНЕНСКИ, паччахьалкхенга дулх дохкара нийс бетта план 104 процент, шурен фуаши — 108, тха — 121 процент кхоачашъяьй. 1977 шера цу ханаца нийсдича дулх кийчдаьд 5 процента дукхагIа, шура — 7, фуаш — 3, тха — 11 процента.

Района хьожаяьй КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела ЦIе байракх;

ШЕЛКОВСКОЙ, паччахьалкхенга дулх дохкара нийс бетта план 108 процент, шура — 103, фуаш — 202, тха — 106 процент кхоачашъяьй 1977 шера цу ханаца нийсдича дулх кийчдаьд 9 процента, шурен тхаи — 2, фуаш — 27 процента дукхагIа.

Района яхье шоллагIа моттиг хьожаяьй;

НАДТЕРЕЧНИ, паччахьалкхенга дулх дохкара нийс бетта план 109 процента, шура — 119, фуаш — 200, тха — 107 процент кхоачашъяьй. 1977 шера цу ханаца нийсдича дулх кийчдаьд 41 процента, шура — 10, тха — 13 процента дукхагIа.

Района яхье кхоалагIа моттиг хьожаяьй.

Дика болх белгалбаьккхаб **Ножай-Юртовски, Наурски, Урус-Мартановски, Веденски, Ачхой-Мартановски** районий. Цар Iалашдаьд дулх, шура, фуаш, тха кийчдара нийс бетта план тIехкхоачашъелга.

БОАХАМАШ:

Грозненски района **«ЦхьоалагIа мая»** цIерагIа колхоз;

Шелковской района **«Путь к коммунизму»** яха колхоз;

Наурски района **«Притеречный»** совхоз;

Ленински района **«Родина»** яха совхоз;

Ачхой-Мартановски района **«Самашкинский»** совхоз;

Надтеречни района **«Гвардейский»** совхоз.

ФЕРМАШИ БРИГАДАШИ:

Гудермесски района **«Терек» яхача совхоза № 1 йола шурий ферма;**

Надтеречни района **«Верхненаурский» совхоза шурий ферма;**

Назрановски района **совхоз-техникума шурий ферма;**

Наурски района **«Терский» совхоза № 1 йола шурий ферма;**

Ножай-Юртовски района **Жданова цIерагIча колхоза шурий ферма;**

Сунженски района **XX партсъезда цIерагIча колхоза № 3 йола шурий ферма;**

Шалински района **«Южный» совхоза шурий ферма;**

Грозненски района **«Горячеисточненский» совхоза хьакхий-товарни ферма;**

Грозненски района **«Юбилейный» совхоза доккхийча хьайбай ферма.**

ПРОИЗВОДСТВЕ ХЬАЛХАЛАТТАРАШ,

Зонашка гIолла шоай отраслешка доккхагIа хьокхамаш гойтад. Царна еннай КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома карара кара тела вымпелаш:

А. Моисеева — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;

А. Астамирова — Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза доярка;

К. Исраилова — Шалински района «Южный» совхоза доярка;

З. Даурбекова — Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза доярка;

А. Дабарчаева — Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза доярка;

Ш. Витаев — Ножай-Юртовски района колхозий юкъарча объединене скотник;

У. Демильханова — Советски района «Ленинникъ» яхача совхоза Iаьсий леладер;

О. Зубкова — Шелковской района «Путь к коммунизму» яхача колхоза Iаьсий леладер;

С. Козлова — Сунженски района «Победа» яхача колхоза хьакхарч лелаер;

Е. Орлова — Шалински района «Шалинский» совхоза хьакхарч лелаер;

Э. Хамидов — Наурски района Ленина цIерагIча колхоза вокхкагIвола жа Iу;

Т. Шуаипов — Надтеречни района «Минеральный» совхоза вокхкагIвола жа Iу;

В. Алиев — Веденски района Орджоникидзе цIерагIча колхоза вокхкагIвола жа Iу.

Котваьннарг лаьрхIав профессегIа лелаеча республикански яхьа условеш толаме кхоачашъяь хьайбай боахама 185 болхло — дояркаш, скотникаш, Iаьсий, оалхазараш, жа леладераш. Спискашта кепатох лаьрххIача бюллетенаш тIеи районни газеташ тIеи.

* * *

Цунца цхьана КПСС обкома бюрос, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо **Шалински, Малгобекски, Гудермесски, Назрановски** районий кулгалхой уйла тIаяхийтар хьайбаш леладерашта юкъера социалистически яхь вIаштIехьйоахача цIенхаштта кхоачамбоацараш хилара, из бахьан долаш хьайбай продукце цхьадола тайпаш кийчдара нийс бетта план кхоачаш ца еш йисай.

ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРИЙ ТОЛАМАШ

Иттлагlча пятилетка кхоалагIа шу толаме чакхдоакхаш ба чуоттадаь хьайбаш кхоаба Грозненски района «Загорский» совхоза хьайбаш леладераш. Нийс бетта планал совгIа 316 тонн йолаш паччахьалкхенга хIанзле а 1116 тонн дулх дехкад. ХIаьта 7 ноябрь тIакхоачаш шера план кхоачашъеш кхы а 84 тонн дулх дIалургда цар.

Хьайбаш леладеча ялх комплексе дерригa а 5100 бежан да леладеш. Зоотехнически бокъонаша дIадехача тайпара Iунал ду хьайбашта. Къаьстта лакха хьокхамаш гойт коммунисташ Батукаев Iумари Магомадов Вахеи керте латтача цхьоалагIчеи шоллагIчеи комплексий коллективаша. Цар кхоабача хIара бежана дийнахьеи буси 800 грамм дулх тIакхет план 550 грамм йолча. Цу хьокхамга кхача йиш хилийтар хьайбаш кхабара рацион лерттIа кхоачашъеш къахьегаро а. ХIаьта рационах дийнахьеи буси хIара бежана лаьрхIа 4 килограмм концентраташ, 2 килограмм йол, 14 килограмм силос лу.

Овсаре къахьегаш я Iаьсий леладеш йола Махмудова Аьсет. Цо кхоабача хIара Iасилга дийнахьеи буси 510 грамм дулх тIакхет план 400 грамм йолча. Иштта яхье хьалхалаттачарех ба скотникаш Айдамирова Яха, Эдельбиев Хьасан. Цар Iунал деча хIара къонача бежана 600 — 700 грамм дулх тIакхет, план 500 грамм мара йоацача. Дика пайда ийцаб совхоза къахьегамхоша лоамашкарча даьгIенех а. Цига доажадеш хинна хьайбаш цIадоаладаьд дукха ха йоацаш. Кхо эзар дар уж. Царех хIаранена планал совгIа 100 грамм йолаш дийнахьеи буси 550 грамм дулх тIадеттадалийтад.

Даьхача толамех тоъам ца хеташ дIахо кхы а овсарегIа къахьега лерхI хьайбаш леладераша. ХIаьта лаьрхIар кхоачашде йиш йолаш дукха торонаш я боахаме. Иштта, план кхоачаш а еш 18 эзар тонн силос, 8 эзар тонн концентраташ, 5 эзар тонн ча, 3 эзар тонн йол Iалашъяьй загорпаша. Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийтаргда тIадоагIача шера планал совгIа дулха лаьрхIа нхы а цхьа эзар хьайба кхаба. Лоадам боаца хIамаш мара ца эшаш тоаяь яьхай хьайбаш чулатта помещенеш а.

— Парте Центральни Комитета июльски Пленума решенешта гIулакхаца жоп а луш, укх шера тIанйцача социалистически декхарал совгIа 70 тонн долаш паччахьалкхенна 1300 тонн дулх дIалургда оаха, — тешшаме йоах «Загорский» совхоза керттерча зоотехника Идрисов Эме.

М. ЦУРОВ.

МЕХКДАЬТТАХОЙ КОНФЕРЕНЦИ

Самардийнахьа город Грозне ший болх дIаболабир СССР мехкдаьтта промышленноста Министерства къонача специалистий VI отраслеви конференце. Цига дакъа лоацаш ва вай мехкарча ерригача мехкдаьтта районашкара 300 гаргга керттера къона геологаш, геофизикаш, бурувдеттараш, мехкдаьтта доахараш, механикаш, энергетикаш, мехкдаьтта промышленноста даькъа транспортникаш.

Иттлагlча пятилеткагIа мехкдаьтта промышленноста хьалхашка латтача проблемашкеи декхарашкеи хьожаргба конференце дакъа лоацаш бараш, КПСС XXV съезда решенеша дIадехарашка хьежжа уж кхоачашдеча къона Iилмахойи специалисташи мел лоархIам болаш ба а хьожаргба уж.

Конференце болх баьча хьалхарча дийнахьа дувца оттадаь дешаш дийцад: геологеи геофизикеи, мехкдаьттеи гази йоаллача моттигашка разработкаш яр, мехкдаьттеи гази йоахаш промыслашка уж хьагулъяр, производствана кулгалдара автоматизированни системаш, механикаи энергетикеи, кийч а деш мехкдаьттеи гази дIакхахьийтар яхача секцешка.

Селхан конференце пленарни заседани хилар. Грозненча конференце балха тIа дакъа лоацаш ва СССР мехкдаьтта промышленноста министра заместитель А. М. Жданов, ВЛКСМ ЦК инструктор-организатор В. П. Павлов.

МАШИННАЬКЪАХОЙ ГIУЛАКХАШ

СССР керда Конституци тIайийца хьалхара шу дизар къахьегама совгIаташца белгалдаккха кийчлуш. Грозненски депо локомотивни бригадаша доккхий толамаш доах. Пассажираш дIа-юха кхувлареи халкъбоахама мовхьаш дIа-хьа кхахьареи заданеш тIехкхоачаш a еш, цу цхьан ханна тарма лу дукхагIа дизельни доагор, электроэнерги кхое гIерт уж.

Электровозий машинистий Босенко Николаеи Соколов Евгенеи локомотивни бригадаша хIанзле а кхоьй 20 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, Печенкин Владимира бригадо — 22, Добролюбов Евгене бригадо — 25 эзар киловатт-сахьат.

Тепловозий машинистий Селеджиев Бориса, Мельников Виктора, Дементьев Леонида, Потемкин Геннаде, Саркисов Рубена локомотивни бригадай лицевой счеташ тIа 10 — 14 тонн дизельни доагор да кходаь.

Боврамал дезагIа дола мовхьаш эгтара дукхагIа дIа-хьа дихьад машинистий Пыженков Владимира, Сахновский Виталe, Котов Анатоле локомотивни бригадаша.

* * *

Грозненски локомотивни депо — машиннаькъа Грозненски отделене хьалхалатта предприяти. Цу коллективе дика къахьегарца гIорваьнна a чIоагIа сий деш а ва машинист - инструктор коммунист Николай Иванович Конев.

ХIанз 20 шу гаргга ха дIаьннай непайоазув дIадоаржадеш общественник из вола, дег тIара раьза волаш кхоачашду цо ший общественни декхараш.

Толамеи массанега a дIакхоачаши чакхдоакх цо нахага газеташи журналаши яздайтилга укх шера а. Бе доаллаш блокнот а долаш лелаш гу из массаза а. Цу тIа дIаязъю цо подписчикий тайпан цIераши изданей цIераши, цул тIехьагIа подписка бокъонца чакхйоакх.

Тепловозий водителаш 90 саг ва цун колонне, царех 80 саго хIанзле а яздайтад газеташи журналаши. Тепловозий дукхача машинисташеи цар помощникашеи 7 — 8 изданн язъяйтай. Масала, тепловоза машиниста Авилов Ивана хьатIадоагIача шера ийдергда «Правда», «Гудок», «Грозненский рабочий» яха газеташ, «Политсамообразование», «Электровозни тепловозни тяга», «Вокруг света» яха журналаш, кхыдараш. Машиниста помощника Зайтов Мувсас ийдергда «Гудок», «Сердало» яха газеташ, «Техника молодежи», «Крокодил» яха журналаш, кхыдараш. Пхиппа-вархI-вархI издани язъяйтай машинисташа ин. Крымцова, Токарева, Сергиенкос, машиниста помощникаша ин. Паров Саварбика, Гатаев Кюре, дукхача кхычар.

* * *

СССР керда Конституци тIайийца шу дуза ди даккха ма-доагIара белгалдаккха ларо къахьегама хьинар чIоагIа айдаьд хица-Iанарца цистернаш юлача Грозный станце коллективе.

Цистернаш юлараша мехкдаьтта продукташ чуювттара цистернаш кийчъяра ийс бетта задани толаме кхоачашъяь ца Iеш, юзача эстакадашта кIал дIаоттаьй уж планал совгIа кхо эзарнел тIех, царех хIараяр ханал 50 минут хьалха йоагIар эксплуатаце. Алхха август бетта деношка цистернаш Iанарца юлача станце коллективо 5567 сом ахча кходаьд.

Социалистически яхье хьалхалатт мастерий ин. Мищенкои Высоцкеи сменаш. Коллектива маякаш оал укхаза цистернаш юларех ин. Алиевх, Шамсадовх, Саликовх, Дороховх, Драковх, Верниторах, Блохинах, дукхача кхычарех.

КПСС ЦК июльски Пленума решенешта жоп а луш, шоай деррига хьинар айдаь къахьег укх деношка цистернаш хица-Iанарца юлача станце болхлоша. Цар лозунгаш — «Мехкдаьтта продукташ чуювттара дукхагIа дургья вай цистернаш!», «Вай мехка кхашка дукхагIа ухнйла доагорах етта составаш!».

Г. АНОХОВ.

Коммунистически къахьегама болама 20 шу дизарга

ИРАЗЕ КХОАНЕ ГАРГАЙОАЛАЮ ГIУЛАКХ

Ткъо шу хьалха дIаболабеннаб вай мехка коммунистически къахьегама тIехьара болам. 1958-ча шера 13-ча октябре Москва—Сортировочни депо комсомольско-кагирхой цеха коллективо дIадоладаьд из патриотически гIулакх эгтара хьалха. Дукха ца товш берригача мехка дIабаьржар из болам.

Вай Нохч-ГIалгIай республике массарел хьалха коммунистически къахьегама тIехьарча социалистически яхьа юкъеяхай «Красный молот» завода № 5 йолча цеха котельщикий бригада, Грознерча крекинг-заводера Смирнов Юре цIерагIча установка, «Старогрознефть» НПУ кхоалагIча участка, Грознерча химкомбината № 16 йолча цехерча «Б» смена, производственно-товарни конторера — электрообессоливающи установка смена коллективаш.

Царгара хьокхам а эцаш, кердача социалистически яхьа юкъебахар Нохч-ГIалгIайчен кхыча предприятешкара бригадашкара, цехашкара, установкашкара, сменашкара эзараш болхлой, колхозхой.

Социалистически яхь дегIаяра керда лагIа да коммунистически къахьегама тIехьара болам. Из керда болам хьахиннаб вай мехка социализм хьалъяра, цун кхоллама низаш дегIадахкара, къахьегамхой вахара хьалаш тоадалара, цар сакхетам лакхбалара лардаш тIа. «Вай болх бергба наьха кхетам чура «хIаравар ший духьа, цхьа дахьа массане духьа» яха наIалт хинна бокъо дIаяккхара, къахьегам набахте лархIара кхетам дIабаккхара тIехьа. Вай болх бергба наьха кхетаме, оамалашка, хIара дийнахьарча вахаре «массавар цхьанне духьа, цаI массане духьа», «ХIаранегара шийна могар, хIаранена мел эшар» яха бокъонаш дIачIоагIъяра, цахаддаши лергIеи коммунистически дисциплина чIоагIъяра, коммунистически къахьегам юкъебоалабара тIехьа», — аьнна дола В. И. Ленина дешаш вахаре чакхдахара ларда тIа.

Социалистически яхьа хIара этапа ший белгалонаш я. Вай мехка йизза а хоадамболлаш а социализм котъяларо, дегIаенача социализма общество хьалъяро советски халкъа хьалхашка оттаду керда декхараш. КПСС майски (1977 ш.) Пленуме Л. И. Брежнева аьнад: «КарагIдаьнначун ларда тIа, парте хьалхленца керда декхараш кхоачашдеш да хIанз советски халкъ: коммунизма материально-технически база хьакхоллилга, социалистически общественни отношенеш коммунистически ярашка йоахащ эргайоахилга, коммунистически сакхетам болаш нах хьалхебелга». Из белгалдаьккхад СССР кердача Конституце тIа а.

Уж декхараш кхоачашдара лаьрхIа я дерригача халкъа социалистически яхь, цу гIуланха тIаберзабаь ба коммунистически къахьегама тIехьара патриотически болам. ХIанз из болам Коммунистически парте, профсоюзий, комсомола хьалхленца дерригача халкъа гIуланх а хинна дIаэттаб. ХIама хьакхоллача къахьегама доакъошта юкъебена ца Iеш, Iилман, культура, вахаре эша гIулакхаш деча доакъошка а шерра дIабаьржаб.

Нагахьа санна 1958-ча шера коммунистически къахьегама тIехьара болам дIаболабаьр 52 саг вола алхха цхьа бригада мара хиннаеце, 1978-ча шера цу болама юкъе а ваха коммунистически къахьегама тIехьа социалистически яхь лелаеш ва 60 миллион саг, вешта аьлча, вай мехка беррига социалистически яхь лелаерех ахал совгIа бараш.

Шерра баьржаб коммунистически къахьегама тIехьара болам вай республике а. Нагахьа санна 1960-ча шера Нохч-ГIалгIайчухь коммунистически къахьегама тIехьарча социалистически яхье 30 эзар гаргга болхлойн гIулакхера нахи хиннабале, укх шера республике из яхь лелаеш 176 эзар саг ва. Республика ерригача районашка халкъа боахама дерригача доакъошка дIабаьржаб коммунистически къахьегама тIехьара патриотически болам.

Коммунистически къахьегама тIехьа къовсам лоаттабеш ба вай республикерча берригача къахьегамхоех 60 процент. Вешта аьлча, берригача мехкарчул лакхагIа ба коммунистически къахьегама болама болхлойн гIулакхера нахи юкъебахара боарам. Цхьаццайолча предприятешка кхы а лакхагIа ба из боарам. Масала, В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводе, производственно-товарни конторе, мехкдаьттеи гази йоаккхача «Октябрьнефть» управлене, Грознерча хIамаш тегача объединене болх берех 70—90 процент коммунистически къахьегама тIехьа социалистически яхь лелаеш ба.

Тахан Нохч-ГIалгIайчухь 85 эзар коммунистически къахьегама ударникаш ба, эзараш цехий, бригадай, сменай коллективаш я коммунистически къахьегама сийлен цIи яьккха. Цо гойт вай республике эгтара шерагIа яьржача социалистически яхьа форма а хинна коммунистически къахьегама тIехьара болам дIаэтталга. Цхьана коммунистически къахьегама тIехьа лоаттабеча къовсамо кхы а чIоагIду тайп-тайпарча къамашта юкъера интернациональни доттагIал.

Боахама а социальни а дешаш шерагIа чулоацаш, уж кIоаргагIа къоастаде новкъостал деш я коммунистически къахьегама тIехьара социалистически яхь. Лакха балха хьокхамаш дахарал совгIа, ший а, къахьегама коллективана чувоагIача хIара болхлочун а коммунистически сакхетам лакхбар, хьинар дукхагIа долчо, говзал лакхагIа йолчо кхыбарашта новкъостал дар, тIехьабусараш хьалхалаттарий боарамга бахар, говзал къонабарашта дIаялар, новкъосташта а коллектива а хьалхашкара хIаране бехктокхам лакхбар — иштта ба коммунистически къахьегама тIехьарча социалистически яхьа керттера чулоацам.

Керттера лозунг «Коммунистически хьисапе къахьега а ваха а Iомавалар» долча цу боламо новкъостал ду иттлагIча пятилетка Iалаьмате йоккхий планаш толамца кхоачашъе, сихду коммунизма материально-технически база хьалъелга, общественни отношенеш коммунистически хьисапе эргайоахилга.

Коммунистически къахьегама тIехьарча боламо гаргайоалаю кхоане, дуккха а цун эргалонаш таханарча вахара юкъейоах, вай мохк коммунизмага дIахьалхашкахьа кхувлара эша хьалаш кийчду.

Цу законех болх беш а яхаш а я вай республике бригадир Ш. М. Хаджиев волча Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управленерча СМУ-2 комплексни бригада, Г. П. Божко керте латтача Грознерча цIермашиннаькъа дистанцерча наькъаш тоадеча бригада, кхы а бIаьш, эзараш коммунистически къахьегама коллективаш.

Белгалъяккха йоагIаш цхьаьнкха белгало а я коммунистически къахьегама тIехьарча болама. Цун доакъашхоша къахьегама овсарле лакхъяра тIехьа шоаш лоаттабу къовсам Iилман-технически прогресса ларда тIа лоаттабеш хилар я из. Нагахьа санна стахановски болам хиннача хана дикагIдола къахьегама толамаш йолаш йолча техниках дикагIа пайда эцарца доахаш хиннадале, вай ханарча коммунистически къахьегама тIехьарча боламе дакъа лоацараша дика къахьегама толамаш доах керттерча даькъе кердагIйола техника а хьалхалатта технологи а шерагIа балха юкъейоалаярца.

ХIанзчул къахьегама овсарле дуккха лакхъярах, коммунистически къахьегам — эгтара лакхагIа овсарле йола къахьегам хиларах бола В. И. Ленина хьехам вахаре чакхбоаккхилга — иштта да коммунистически къахьегама тIехьарча боламе дакъа лоацараша шоашта хьалхашка оттадаь керттера декхар.

Из кхоачашдеча хьинаре дакъа лоац рационализаторашеи изобретателашеи. Алхха вай республике ва итт эзар совгIа рационализатор. Цар хIара шера балха юкъейоалаю 14 эзар совгIа рацпредложени. Рационализатораша доккха новкъостал ду кердагIйола техника хьакхоллача, тIехь-тIехьагIа тоаеш балха технологи эргайоаккхача, дIахо производство тоеча, цун овсарле лакхъеча.

Коммунистически къахьегара ларде латт керда къахьегама дисциплина. Шоай лоIамера, лакхача сакхетамах хьахула дисциплина керттера лоархI коммунистически къахьегама тIехьа социалистически яхь лелераша. Болх тIехдика барал совгIа, цар къовсам лоаттабу общественни моттигашка а вахаре а эздел леладеш, къахьегама культура а эстетика а юкъейоалаеш коллективера хIаравар хилийтара тIехьа. «Берригаш цхьанне духьа, цаI массане духьа» аьнна йолча цар девизо лакхбу хIара къахьегамхочун новкъосташта а коллективана а хьалхашкара бехктокхам, хIара болхлочун гIулакхашта хьалхашкара коллектива бехктокхам.

Цу тайппара, коммунистически къахьегама коллективашка хьахул кхоана коммунизме вахара эша гIулакхаши оамалаши йолаш вола керда саг. Из керда саг хьалкхеварца ба коммунистически къахьегама тIехьарча болама социальни а политически а низ, цунца ба цун керттера исторически лоархIам а.

Коммунистически къахьегама болам хьалхашка латта декхараш диззагIа кхоачашдара нах оарцагIбахара а царна коммунистически кхетам балара а иштта бокххача лоархIаме хилар кхы цIаькха а къаьгга белгалдаьккхад «Планаш кхоачаш а тIехкхоачаш а яра тIехьара социалистически яхь шерагIа йоаржаяреи балха дикал а къахьегама овсарле а лакхъяра тIехьара къовсам чIоагIбареи хьакъехьа партийни, советски, боахама, профсоюзни, комсомольски организацешка, Советски Союза къахьегамхошка» яздаьча КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК Письмо тIа. «Коммунистий декхар да, — йоах цу тIа, — массе а хана, дерригача дикача гIулакхашта хьалха хилар, къахьегама овсарлен балха дикали лакхъяра тIехьа лоаттабеча къовсама керте хилар, деррига а дегIадоагIилга Iалашдераш, къахьегамхой вIашагIтохараш а царна кхетам лураш а хинна дIаоттар.

Г. ЕРЕЩЕНКО.

Уйла а яь вай, сийлахь-йоккхача Даьхенна тIагIолла дIахьежача духьал отт керда хьалъю эзараш гIишлош, Iалаьмате йоккхий заводаш, электростанцеш, нефтевышкаш, ЛЭП, эзараш километраш йола трубопроводаш. Царех хIара гIишлонна метал эш, — из В. И. Ленина аьнна ма-хиллара цивилизаце лардех цаI. 400 эзар совгIа тонн болат доаккх вай мехка цхьан дийнахьа. Нагахьа санна дени-буси лоаладеш долча дерригача болатах прокат йинча из тоъаргдар 145 эзар трактор, е 270 эзар автомобиль хьае. ХIаьта а хIара шера кхы а дукхагIа эшаш хул из. Iаьржен бос болен металлурги дIахо дегIайоалаяра перспективнегIа йола районаш я СибарегIеи Гаьнара Малхбоалеи. Укхаза хьалъеш я мехка йоккхагIъярех йола металлургически базаш. Цун лард — Iалаьмате йоккха бедала запасаши низ болча сибарегIарча электростанцей маьха дарегIа йола электроэнергии я.

Гаьнарча Малхбоален металлурге эгтара хьалхара ярех я «Амурсталь» яха завод. Ленински комсомола дикагIйолча традицешца ювзаенна я из. Комсомольск-на-Амуре яха город йилла йолаяьча хана, 1939 шера ВЛКСМ ЦК тIахьехамах гаьнарча Амура йистошка кхаьчар 960 зIамига саги йоIи. Тайге ехкар завода хьалхарча корпусий лардаш. Машиннинъ цу хана боацаш бар, хIаьта керда хьалдеча гIирсашта эша материалаш ушалашка, лоамашка гIолла, шерача Амурах тIехйоахаш дIакхухьийтар. Болх эгтара чIоагIагIа сихбеннача хана радиос унзара хоам бера тIом хьайнаб аьнна. «Деррига, а фронта! Деррига а ноталонна» цу девизагIа болх бе болабелар даьхенна металл Iалаьмате чIоагIа эшаш долга кхетадеш бола гаьнарча малхбоалера гIишлонхой. ТIема ханарча бархI бетта завод хьалъяь лькхар, 1942 шера 15 феврале эгтара хьалха лоаладаь болат арахийцар. ХIаьта цу 1942 шера фронташка тIом беш яр гаьнарча малхбоалерча металлах хьаяь танкаши йоккхий топаши.

Болх бе хала дар: башха дукха боацача опытни сталеварий хьалхленца мартеновски пишкашта хьалхашка къахьегаш кхелета бераш дар.

...Чакхбаьлар тIом. Заводе юха цIаахa болабелар кадрови металлургаш. «Амурсталь» дегIайоагIаш яр. Алхха тIеххьарча шерашка укхаза болх бе йолаялийтай йиъалагIа мартеновски пишк, хадданза болат чудоттара йола ши установка, «1700» яха низ бола прокатни стан, электросталеплавильни цех. Завода барттайнача дуккхача къамех латтача коллективо доккха дакъа лоац иттлагIча пятилетка заданеш кхоачашъеча.

СУРТА ТIА: «Амурсталь» яхача завода мартеновски пишкашка руда чудоттача.

И. ЗОТИНЕИ,
Б. КАВАШКИНЕИ сурт.
ТАСС фотохроника.

ИттлагIча пятилетка мулаш

ХЬАЛХА ШКОЛЬНИКАШ ХИННАРАШ— ХЬАЙБАШ ЛЕЛАДЕРАШ

Алма-Атана кхо бIаь километр гаьна улл хоза Джаркентски атагIе. Укхаза я Казахстане йовзаш йола «Октябра 40 шу» яха колхоз. Из боахам Iалаьмате боккха ба. ТIеххьарча шерашка цо дохк паччахьалкхенга юкъера лаьрхIача пхи эзар тоннага кхоачаш дулх, 40 эзар тонн совгIа фуалъяьхa хьажкIаш. Шера цунна тIайоагIа доход 24 миллион сомага кхаьчай.

Колхоза планаши гIулакхаши цхьатарра да. Цхьа ха яр укхаза миллиона лоархIам бола доход яккха лерхIаш — из мул моццагIе а баьккхаб. Декхар увттадора гектара тIара 50 центнер чуяхьаргйолаш керттера доакъара культура йола хьажкIаш хьувкъае. ХIанз 8,5 эзар гектар лаьтта дIалоац хьажкIаша, хIаьта царех хIаране тIара чубахьа хьувкъам 70 центнерал тIехбаьннаб. Колхоза жа Iул пхезза алсамдаьннад, иттлагIа пятилетка чакхйоаллаш 100 эзар кертага кхоачаргда.

Ткъаь вархI шу да колхозни болама ветерана, Казахстана КП ЦК члена, Социалистически Къахьегама Турпала Николай Головацке цу боахама кулгалду. Шоай тайпара йола ши башхало я председатела: керда мел долчоа тIакхувш хилари моллагIа кердадар дIадоладеш кагирхошка кхайкаш хилари. Цунна хов нагирхой хьалхьоабе, оарцагIбаха. Иштта дар хьайбашта доакъара база хьаеш. Ишта да хIанз, из дакъа промышленни кIийлен тIа доаккхаш а.

— Дагалаьцар оаха колхозе жа промышленни хьисапе кхоабилга юкъедоаладелга, — дувц Николай Головацке. — ГIулакх нах цунга баланза да, уж-м дунс доладелча денз доажа ма-даьдий. Амма жа чукхабар дукха а пайданагIа да, цунах тешадир тхо укх тайпарча экспериментo. Оаха вIашагIтехар къонача Iоахарий цхьатарра дола ши Iул. ЦаI ара доажадора, шоллагIдар — чуоттадир. Опытни группа 120 дийнахьа кхаьбар йоли силоси луш, дийнахьа хIара хьайбана 200 грамм йолаш концентраташ а луш. Опытни групперча Iоахарашта юкъера лаьрхIача хIаранена 21,6 килограмм тIакхийтар, хIаьта контрольни групперчарна — 5,3 килограмм. Дозал кIезига долаш а гIийла а хилaрагIа уж кхы а тоадалийта дийзар.

Интенсивно кхаба оттабар оаха 3000 устагIа. Из дар 1970 шера. Цу хана денз дулха лаьрхIа дола деррига жа бIарччача шера интенсивно кхоаб оаха.

ХIанз оаха лаьрхIад чуоттадаь хьайбаш кхоабилга тоаде, — дIахо дувц председатела. — Хьалъеш латт лаьрххIа йола комплекс, хьайбанта гIулакх дара ерригача процессашта механизаци ергья.

Де лаьрхIар доккха гIулакх да. Малав из кхоачашдергдар? Ше-цегIа хилар жоп—нагирхой. Тхоай школе вахар со, выпускникаш болча, дийцар царна планех, тIаккха дага а доацаш оалаш санна аьлар: «Новкъостал дулургдац шуга, кIантий?».

— Кердача жа леладеча комплексе болх бе раьза бараш эшарел дукха а дукхагIа хилар, — къамаьла юкъевоагIа колхоза комсомольски комитета секретарь Турлыгазы Медеусов. — Кастта вIашагIъеллар кагирхой бригада. Бригада хьехамчалла а жен комплекса заведующелла а чIоагIвир къона коммунист зоотехник Турахан Сарпеков. Комсомола комитета инициативагIа къонача энтузиасташта лаьрххIа йола курсаш вIашагIъехкар, цига царна хьийхар зоотехнически минимум. Iомайир жа кхабара даькъера вай ханара технологи.

Кагий нах дешаш хиннача хана, колхоза центральни усадьбана юкхе детташ дагараши хьекхаш херхи бар. Духхьал массехк бутт баьлча укхаза хьалъэттар жа леладерий городок. Шифер а тIайнилла йолча помещеней мутIараш, бригадана лаьрхIа цIенош: ветеринарни пункт, лаборатори, гIонна дола гIирсаш. Ерригa комплекс йийкъа я 600 устагIана лаьрхIача секцешта. Секцеш тIера къайла а къовланза а я. Къайла помещенеш доахагна сихха йIайха моттигаш е йиш йолаш я. Секцешта юкъе — доакъар дехкаргаш тIайолча тракторашта лаьрхIа бетонировании наькъаш.

ХьалхагIа юкъера лаьрхIача хIаране дозал 33,5 килограмм йола 13 эзар гаргга Iоахарий дIанйцар кагийча наха. Уж кхоабар технологически картага хьежжа. Керттера дар да ма-дуъа доакъари хадданза хийи лоаттадар. Цхьабакъда из дац устагIана боарам боацаш доакъар тела деза яхилга. Цхьан керта йола деннеи бийсаннеи лаьрхIа рацион латт люцерна аьла цхьан килограммах, хьажкIа силоса шин килограммах, комбикорма цхьан килограммах, минеральни витаминни добавкаш а йолаш. УстагIан биологически башхало я кIезиг-кIезига, зIаммигача порцаех телаш дола доакъар мара цун дегIах дизза латаш ца хилар. Из теркал а деш оттаю кхабара график. Iуйрийна 6 сахьат даьлча денз бийсанна 11 сахьат даллалца йолча хана, дийнахьи буси 7—8-зза кхоач ши трактор хьайбашта доакъар дехкача хьаьшка, царна нормах доагIар дIадалара. Цхьабакъда йиззача рационага цу сахьате дахац жа. Концентраташ, масала, хьалхарча 5—6 дийнахьа керта 300 грамм йолаш тел. Итт ди доалаш — килограммага кхоач.

Контрольни группацара жа озаш, кагийча наха гучадаьлар, дулх эгтара дукхагIа чуоттадаьчул тIехьагIарча кхоалагIчеи диъалагIчеи декадашка тIакхеташ хилар. ХIаьта из башхало теркалйора устагIана дIайиллача хIара граммах юха хьахулар ма-могта алсамдаккхара.

Хьалхарча партецара хьайбаш 120 ди даьлча дIадигар дулха комбинате. ХIара устагIилга дийнахьи буси тIакхета дозал юкъера лаьрхIача 171 грамм хилар. Царех хIаране 50 а кхы дукхагIа а килограмм озар. Маьха дарегIча дулхал совгIа эгтара дикагIча классах дола тха даьлар — нхаба лаьрхIа ха чакхъялалехьа бутт хьалха жа лергар, хIаранена тIера биткъа хьоаса болча тхан 4,7 килограмм а йоаккхаш. Ерригa а лаьрхIача миллион сом совгIа доход кхаьчар колхоза кассе.

ХIанз 30 эзар устагIа ба чуоттабаь кхоабаш, хIаьта царга хьожаш 16 саг ва. Лувжача графиках шин сменагIа бу бригадо, болх, бархI-бархI сахьата беш кIирагIа цхьан дийнахьа салоI.

Кагий нах раьза ба хьайбаш леладечун - оператора кердача профессена. Къахьегама йизза механизаци ярь хилар бахьан долаш дукха юс царна дешара пайда эца йиш йола мукъа ха. Берригаш а хIана бац аьнна заочно зооветтехникуме дешаш ба уж...

Дика смена кхею «Октябра 40 шу» яхача колхозо. ХIанз укхаза хьайбаш леладеча фермашка а кхашка а балхаш деш я 30 гаргга комсомольско - кагирхой бригаден звенон.

Николай МАСЛОВ. (АПН).

ВАХАРЕ ШИЙ МОТТИГ ХЬАЛАЬЦАР

ХIара сага «ший» профессии я, цу профессена ваьв из ала йиш йолаш, цунна тIакхувш, ерригa ший говзал тIаяхийта из Iомаеш. Бакъда, хIаранена корагIац из «ший» професси, дукха ха йоаккх цхьаволчо цун тIакхача гIерташ, хийла хувц тайп-тайпара балхаш. ХIаьта цхьавар дага а доацаш цIаьхха тIаннйслу цу «ший» профессена. Вокхар берий хана денз къоастабу шоаш хоржаргбола болх. Къахьегаш шоаш мел йоаккха ха, цу профессех болх беш а йоаккх. Цу тайпарча наха саг я Грознерча модай ЦIен закройщица Бекова Уддина Рая.

ЗIамига йолча хана денз Iалаьмате чIоагIа безабелар Раяна наха хIамаш тегаш бола болх. Дего къоабалбеш йоккха хилча из болх бе аьнна чIоагIо йир цо. Бера хана денз хIамаш тегаш, догамаш деш, тхах тайп-тайпара цхаралаш, кухташ, пасаташ, кхыйола хIамаш еш цецбоахар цо ший дан-нанеи гаргара нахи. Ший яьнначa ханага хьежача тамашие хозен динеи вIаштIехьдоалар Раяна из гIулакх.

Дагадоацаш сиха дIадахар шераш. Цун ханарча наха професси харжа еза ха хьатIаэттар. Бакъда, Раяна хьалхашка оттанзар из тайпа декхар, хIана аьлча из декхар цо къоастадаь дукха ха яр. Дена хьатIаэттар укхан эггара хьамсарагIа йола уйла кхоачашхула ди. Дизза 15 шу хьалха дар из: 1963 шера болх бе дагайолаш эггара хьалха чуьлар Рая йоккхача, хозача, цIенача хIамаш тегача цехе. Цкъарчоа цецъяьннача йисар из. Цу хана денз Раяна шоллагIа дола цIа хинна дIаэттай из цех. Эггара хьалха хIамаш тегача ше болх баьча дийнахьа цIайоагIаш ког лаьттах ца кхеташ гIадъяха яр из. Йоккхача цехо, машинкай таташа кердача болхлой коллективо цецъяьккхаяр Рая. Дале а юххьанца а денз цун къахьегама вахар деррига шаьра долаш дIадоладелар аьнна ала йиш яц. Нийслора тайп-тайпара халонаш, цхьаццадола кхоачамбоацараш. Цу хьалхарча хана цига хIамаш тегаш дукха ха, йоккха опыт йолча наха дика новкъостал дир Раяна, балха дукхача къайленах дIакхетайора. Иштта дIайодаелар Бекова Раяй болхлочун биографи.

Цу хана денз хIамаш хувцаденнад Раяй вахаре. 9 шу да Бекова бригадир йола. Болх беш даьккхача 15 шера лакха профессиональни опыт Iоаьй цо. ХIаьта из, цунна хетачох, дIахо а кердадар лехаш, карагIдаьнначох кхоачамбаь Iергвоацача доалахье йола сага керттера ганз ма-йий.

Бригаде болх Iомабе дагахьа къона мехкарий баьхкача царна укхаза коравоагIа камаьрша дог дола, эшача гIо дергдола, цунца цхьана доагIаш дар хьадеха ховш вола хьехамча. Ма-дарра аьлча, бригаде болх мел берех дукхагIбараш къахьегама наькъа тIа бригадиро баьхаб ала йиш я. ХIанз а тIехь шоаш ца кхетадер хьаккхашта бригадирага хоатт цар.

Беховой бригада модай ЦIагIа хьалхалаттача бригадех лоархIаш я. Цига болх беча кхалнаха мара цхьа примерна мара ца еш тегац укхаза барзкъаш. Иштта тешаме кхоачашду цар шоай декхар. Цудухьа тамаш яц тегача хIамай дикал лакха а йолаш цу бригадо хIара бетта шоай план тIехкхоачашъяр. Цу дерригнена юкъе доккха дакъа доал.

Дика производственник санна, дика нана а я Удинна Рая. Къахьегама тIера, дега камаьрша, вахар дезаш уж хилийта гIерташ хьалкхедаьд ший диъ бер. ХIанз цун вокхагIвола кIаьнк Советски Эскаре гIулакх деш ва, кондитер хила Iомалуш я йиIиг.

Р. У. Бекова санна йола саг яйзача цецйоал со: мишта кхув цар деррига а дика кхоачашде. «Iайх хьадеш мел дар дог лазаш Iа дой, деррига а ше дIанийслу из-м» — ела а къежа йоах Беховас са хаттара жоп луш. Цул тIехьагIа дукха ха ялалехьа профкома заседани йолалулга дага а деха Iадика ювца отт из. Ер диъалагIа шу да цо профсоюзни балха юкъе дакъа лоаца.

ХIаьта а цун вахаре эггара йоккхагIа моттиг дIалоацар болх ба пхийтта шу хьалха санна тоам а хулаш хIамаш тег цо тахан а.

З. БЕРСАНОВА,
тха штата йоаца корр.

Азербайджански ССР. КIоаргаленашка тохкамаш дедоладаьд ше санна кхы йоацача форда тIа йиллача городока къулбехьен-малхбоале уллача «Нефтяные Камни-2» яхача Касперча мехкдаьтта доаккхача моттиге. Графикал шиъъ ахи бутт хьалха а яьнна скважина йоаккхаш я «Бакы» яхача форда тIа гIолла лелача буровой установка экипаж. Проектах лаьрхIа хиннача боарамга—4 эзар метрга—форда ченаш тохкаш бараша дош деннад ханал хьалха — Сийлахь-боккхача Октябра 61 шу дездеча хана кхача аьнна.

«Бакы» — йоккха буровой установка я — цун техническ кийчонга диллача бIарчча форда тIа гIолла лелаш йола предприяти я из. Автоматика средствай чотах лаьрхIа устройстваш балха юкъехкувларах бурув деттача турбаш Iочуахийтарген хьалъайярген дIайода ха шозза гаргга кIезигъяьй.

СУРТА ТIА: форда тIа гIолла лела «Бакы» яха установка. Бурильщикаш болх беча моттиге дIаккувл верталеташца.

В. ПАЩЕНКОИ,
Ф. НУРАЛИЕВАИ сурт.
ТАСС фотохроника.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР

ПРОМЫШЛЕННОСТО 1978 ШЕРА ИЙС БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГЕХ

Республика промышленноста болхлоша, 1978 шера план ханал хьалха кхоачашъяра, производства эффективности балха дикали айяра тIехьа шерра социалистически яхь а йоаржаяь, Iалашдаьд 1978 шера ийс бетта продукци маьхала яккхарен хIамай лоархIаме дола дукхагIа тайпаш арахецарен план кхоачашъелга.

Республика бIарчча хьанийцача продукци маьхала яккхара 1978 шера ийс бетта план 101 процент кхоачашъяьй, цунца союзни доал долча предприятеша 100,4 процент, республикански доал долчар—103,1 процент, республика Министрий Совета карарчар — 101,1 процент.

1977 шера ийс беттаца нийсдича промышленноста доакъошка продукци йоаккхилга дегIаденад укх тайпара:

Мехкдаьтта чакхдоаха промышленность — 7,6 процента
Газови промышленность — 5,1 процента
Машиностроении металлообработкен — 5,2 процента
Хьуни хьу чакхйоахен промышленность — 2,7 процента
ГIишлоний материалий промышленность — 6,0 процента
Яйга промышленность — 5,8 процента

Продукци маьхала яккхара план кхоачашъелгеи производства темпаш дегIаяри предприятешка гIолла укх даннеша хьагойт:

	1976 шера 9 бетта план кхоачашъяра процент	1977 шера 9 беттаца нийсдича 1978 шера 9 беттн процент
Ленина ордена «Грознефть» производственни объединени	101	97
«Севкавнефтегазопереработка» производственни объединени	102	105
Химически реагентий Карабулакски завод	99.8	105
«Грознефтеоргсинтез» Грозненски производственни объединени	99.5	108
«Красный молот» завод	100,6	106
«Оргтехника» Грозненски производственни объединене «Электроприбор» завод	101	107
НПО «Промавтоматика» опытни завод	103	120
«Пищемаш» завод	101	109
ГI. Ахриева цIерагIа «Электроинструмент» завод	104	113
«Трансмаш» завод	122	94
Электромеханически завод	100,6	106
Медицински инструментий Гудермесски завод	100,8	100,4
Грозненски ремонтно-механически завод	98	97
ВНПО «Союзавтоматстром» опытно-экспериментальни завод	102	112
«Автоспецоборудование» опытно-экспериментальни завод	100,2	105
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	100,6	97
«Терек» яха Нохч-ГIалгIай производственни мебельни объединени	100,7	103
Хьун боахама управлени	102	102
Цементни завод	100,0	116
Аьшкабетонни конструкцей Грозненски завод	104	108
ГIишлой материалийи гIишлой индустрен Аргунски комбинат	102	105
Назрановски трикотажни фабрика	105	75
Швейни производственни объединени	104	107
Грозненски когагIирса фабрика	100,5	167
Грозненски дулха комбинат	105	108
Шурий промышленноста Нохч-ГIалгIай производственни объединени	103	104
«Консервплодоовощ» яха Нохч-ГIалгIай производственни аграрно-промышленно-торгови объединени	84	90
«Чеченингушвино» яха Нохч-ГIалгIай производственни объединени	109	56
Ацетонови завод	105	108
«Чечингушпромстройматериалы» яха производственни объединени	100,6	102
Кхачан промышленноста министерство	101	99,6
Моттигерча промышленноста министерство	101	106

Промышленни продукце керттера тайпаш кийчдар укх даннеша хьахьокх:

	1978 шера 9 бетта яьккхай	1977 ш. 9 беттаца нийсдича 1978 ш. 9 бетта
Электроэнерги — млн. квт. сахьат	2125	94
Газ — млн. куб. м.	1852	96
Болат — эзар тонн	25,2	102
Мехкдаьтта аппаратура — эзар тонн	13,1	101
Насосаш —	580	95
Хица тIоа теда агрегаташ —	105	184
Цементировочни агрегаташ —	470	99,8
Тракторни прицепаш — эзар	9,(	91
Трансформаторни подстанцеш —	1180	93
Электрофотографически аппараташ —	1744	99,0
Электрически инструмент — эзар	204	99,5
ГIишлошъю кирпичш (колхозий яр йоацаш) млн	134,8	99,0
ГIишлоний кIир —эзар тонн	31	115
Гипс (алебастр) — эзар тонн	5,7	110
Цемент — эзар тонн	465	116
ВIашагIъехка аьшкбетонни конструкцеши деталаши — эзар куб. м	171	106
Хьу Iоараяккхар (колхозхоша кийчъер йоацаш) — эзар куб. м	85	90
Цунца деловой хьу — эзар. куб. м	41	100,0
Чакхъяьккха хьу (колхозий яр йоацаш) — эзар куб. м	30	107
Дахчан плиташ — эзар, куб. м	42,0	101
Фанера — млн. кв. м	6,1	99,5
ТIеханахьара трикотаж — эзар	184	111
Чухьнахьара трикотаж — млн.	4,4	112
Швейни изделеш — млн. сом	41,6	103
Телата кога гIирс — эзар. пар	1043	181
Дулх (промышленни чакхдаьккхар) — эзар тонн	10,2	101
Марщаш — эзар. тонн	4,3	112
хьайбай даьтта— тонн	1022	104
Паччахьалкхен ресурсех даь хьайбай даьтта — тонн	1022	104
Чакхъяккханза йолча шурий продукци — эзар тонн	44,4	102
Хьаьна нахчаш — эзар. тонн	1,4	108
Паччахьалкхен ресурсаех даь генарий даьтта — эзар тонн	4,2	60
Кондитерски изделеш — эзар тонн	3,6	107
Маькхи маькха-булкаш — эзар. тонн	54,3	97
Макаронни изделеш — эзар тонн	3,7	98
Консерваш — млн. усл. банка	73,0	92
Ийи — эзар дал	973	104
Аьшка маьнгеш — эзар	18,4	97
Шарикови авторучкаш — млн.	5,1	110
Бытовой химе товараш — млн. сом.	6,0	115
Мебель — млн. сом.	15,6	108

Заводашкеи фабрикашкеи чакхдоахаш да производственни низалех, материальни къахьегамеи ресурсаех бизза пайда эцара, общественни производства эффективность айяра тIадерзадаь балхаш.

Нохч-ГIалгIай АССР статистически управлени.

ТУРКМЕНСКИ ССР. Ашхабада гаьна йоаццаш Бикрова яхача хозача моттига юххе яда республика Iилмай Академе физико-технически института маьлха энерге отдела опытни площадкаш. Туркменски специалисташа чIоагIа терко еш леладу яьссача аренашкарча даьгIенашкара дира хий тездара маьлха энергех пайда эцара гIуланх.

Институте хьаяь хий тездеш йола маьлха установка атта дIаоттае йиш йолаш я гаьнарча даьгIений моллагIча участке, хIаьта цун низ совбаккха а эшабе а йиш я цо болх беча хьайбаш дукха е кIезига хиларга хьежжа. Тездаьча хин 1 кубически метрга дIадодар 2—3 сом да, хIаьта лаьрххIа цига хьакхухьача хига дIадодар массехказа дукхагIа да.

Эггара хьалхара «тезача хин фабрика» Туркмене вIашагIъеллай «Овез-Ших» яхача атагIа.

СУРТА ТIА: «Овез-Ших» яхача атагIара хий тездеш йола маьлха установка.

К. МУРАДОВА сурт.

ТАСС фотохроника.

Планаши кхочашхиннараши

ЛАЬТТАНИ ХИНИ ЦХЬОАГIО

Армянски ахархоша дилла а яьхад шоай даьхенах Карастан—кхертIой мохк. Вулканически довкъашеи кхерий аренашеи дIалоац 90 процент форда уровнел 1000 метр лакхагIа йолча республика территорех аханел совгIа яр. Ишта а кIезигача лаьттан майдай дикка дакъа тIо болаш да. Цул совгIа лоаман районашка даима йолаш я босешкарча лаьтташта хулача эрозе проблема, хIаьта Армене цаI мара йоацача шаьрача уллача районерча Араратски атагIара 30 эзар гектар лаьтта дира тIоа болаш, пайда эца йиш йоацаш да. Лаьттанцара балхаш дерий хьалаш кхы а халагIа хул укхаза мела хий дилла духдувлаш йола моттигаш геттара кIезига хиларагIа, хIаьта иштта моттига рельеф чоалхане хилар бахьан долаш лоамашкарча доагIача хихи хьастехи пайда эца торо ца хиларагIа а. Цхьа бахьан доацаш дацар, башха дукха ха йоаццаш а тIехьа армянски ахархоша моллагIча лаьттахи хихи «дала дайта совгIат» лоархIаш хинна хилар...

Из ломаш край хувцаяла йолаелар советски хана. Республике итташ каналаш даьхар, 250 насосни станции 50 хий чулоаттаду моттиги, хьаллйир. Карадерзаду керда лаьтташ, цонаш, даьгIенаш. Хиво дийнйир эзараш шерашка тIо мара хIама ца хинна аренаш. Духхьал тIеххьарча итт шера низ болча техника гIонца Iаламгара хьадаьккхар 170 эзар гектар дола лаьтта, цо торо хилийтар комсий, баьцадаарий, сома производство дикка алсамъяккха.

Амма тахан а тIехьа сага кулг тIа ца додаш уллаш да 360 эзар гектар дола кхерий тIоа бола лаьтта — республика хIанзарча деррнгача хий дехкача лаьттай майдал йоккхагIа йола территори. (Белгалдоаккхаргда Армене чуяхьача ерригача юртбоахама продукцех 80 процент хий дехкача лаьтто луш хилар). Цу ресурсашта реализаци яр, дирача лаьттана химически мелиораци елга а чулоацаш, республика аграрни политика керттерча декхарех цаI а хинна дIаэттад. Из декхар аттадарех дац — духхьал тIо бола лаьтташ аха кийчдара ткъо совгIа чоалхане а дукха къахьегам чулоацам а йола операци чакхъяккха езаргья. Цхьаццайолча районашка гектара тIара «боала» тIо 3—4 эзар тоннага кхоачаш хул. Дилла лелаеча юртбоахама машинаша «тIо-кхашка» бетта а болх бац. Цудухьа Армене вIашагIъеллаяр тIо боаха уникальни комбайнаш хьаю лаьрххIа йола институт.

Цу машинаша йоккхий дарбалаш хьа а йоахаш лаьтта нийсдарал совгIа, иштта ата а оат тIо, лаьттах хийи удобренеши сецаергйола тIоа а беш.

«Карадерзадари» «орошени яри» яха ши понятн къаьст-къаьста лелаш яц Армене, хIана аьлча кердача лаьттана дуккха хий эш, Иштта дукха хий дехка деза пайда эцащ долча кхашка а. Цхьабакъда из хий даккхар дилла а чоалхане проблема хиннай укхаза.

Шовзткъа шу хьалха болабелар Араратски атагIарчен лоамашта юхерча зонашкарчен юртбоахама лаьтташта 2000 метр лакхача моттиге уллача Севан яхача Iам чура хий дехка. Амма цо проблема цхьадола дакъа мара къоастададацар. Цу тIа а боахама эшача дIаахийтар бахьан долаш Севана чурча хин боарам лоацдача хана лохбелар, вай мехкарча лоамашкарча Iамашта юкъе эггара хозагIчарех болча цхьаннена кхерам тIа а тоссаш.

Гидротехника дегIаахаро хьалхадаьккхар этта хьал хувцара де дезар: лоамашкара доагIача хишта сунташ а етташ дуккха йоккхий хий лоаттаду моттигаш хьаелга. Из гIулакх чакхдоаккхилга сихдир дукха ха йоаццаш КПСС ЦК-аси СССР Министрий Советон баьча Армянски ССР хиш дехкача лаьттай эффективность дIахо лакхъяра де дезарех болча Соцамо. Паччахьалкхен капиталовложеней чотах хьаергья ерригнешта чухоша хий миллиард кубометр хургдола 16 хий лоаттаду моттиг. Цунца дувзаденна хий дехкача лаьттан майданна 45 эзар гектар тIакхетаргья, хица Iалашъергья 90 эзар гектар цонаши даьгIенаши, Араратски къухь тIарча дирал йоаллача лаьттах аханена мелиораци яьй.

ХьалхкагIе а даьча лоархIамаша хьахьокхачох, уж балхаш чакхдаьлча юртбоахама продуктай производство 10—15 процент алсамъяргья республике, чIоагIа лакхлургба комсий, сома, комарий, маьхера эфирни даьтта доаккхача культурай хьувкъам. Карадерзадаьча лаьтташ тIа гаргтарча шин шера хьабергба пхиъ боккха коллективнни паччахьалкхени хам.

Ирригацен мелиорацеи кердача программо таро хулийтаргья аграрничарел совгIа, иштта кхыдола дуккха лоархIаме декхараш къестаде а доладе а. Хоададаь да Арменерча тезача хин эксплуатационни запасех бIаьшере чакхйоаллаш практически пайда ийца баргхилар. ХIанз республике вахача хIара сага 3 эзар кубически метр гаргга хий кхоач, из 2000-ча шера дунен тIа хургба аьнна хетача юкъерча боарамал совгIа да. Цхьабакъда цу цифро хьахьокхац бокъонца дола хьал, хIана аьлча республика хин ресурсий доккха дакъа лаьттанна кIалхарча хих, догIех, дашача лайх, хьасташкара духдувлача хих латт. Цу хих пайда эца технически хала а да, экономически пайдане а дац. Цунца цхьана. Армене территоре тIа хьае йиш йолча ерригача хий лоаттадеча моттигий боарам 2 миллиард кубически метрал совбаргбац. Нагахьа санна 2000-гIа шу тIакхоачаш хий дехкача лаьттай майда 600 эзар гектарага кхоачаргхилар, вешта аьлча шозза дукхагIа хургхилар, теркалдича, кхетадеш да, эшаш дола хийн эксплуатационни запасашкара дарн вIаши нийсса хургхилар. Из гаргтарча хана хьалхашка оттаргйола цIенхаштта проблема я, хIаьта армянски специалисташ хIанзе а республика реальни хин запасаш алсамъяхара тIадерзадаь балхаш деш а ба. Цу гIулакха де йиш ярех цаI да хий лоаттаду Iалаьмате йоккхий «къайла» моттигаш хьаяр. Цу резервуарий кIийлен тIа химически даькъе нейтральни хургйола хIама йилла лерхI, цунца лаьтто чудуаш довш дола хий ма-хулла кIезиг а деш.

Яьккха йоалаш латт дунен практике уникальни лоархIаш йола гидротехнически тоннель, цу чу гIолла гIоргда Севана хин баланс дикка совйоаккхаргйола Арпа яха лоаман хий. Цунца цхьана де лерхIаш да лоамашкара доагIа кхыдола хиш Iам чу дугаргдолча каналийи трубопроводийи бIарчча каскад хьаелга, цо таро хулийтаргья Армене «сийнача жовхьара» хIанз болаш бола хин боарам лох ца балийта а, дIахо йодача хана лоархIам боллаш лакхбе а. Боккха лоархIам болаш да иштта 2,5 миллиард кубически метрга кхоачаш запасаш йолча догIани дашача лайи хишта, хьасташкара духдувлараштa регулировани яра деш дола балхаш. Лоацца аьлча, Армене хий дехкаш лаьтта леладелга дегIаахара кердача программо сихду экономически дараш меттел, гонахье лораяра а лоархIаме дешаш къестадела. Древни Карастанах лаьттани хини эффективнии гармоничнии цхьоагIон край хулаш латт.

Олег АРАКЕЛЯН,
АПН корреспондент.

ЧУЭЦАШ ДА ДУГА

«Гудермесский» совхозе ялата культурех керттера яр — дуга. Укх шера 1900 гектара тIа кхедир из.

Дукха ха йоаццаш чуэца йолаяьй из культура. Хьалххе а оттаьча планага хьежжа цаI-ах эзар гектара тIара дар хьакхари ардари къаьст-къаьста долаши йиъ бIаь гектара тIара хьакхари ардари цхьана долаши чуэца лерхI из.

ЦхьоалагIча отделене шоллагIча участке да тхо. Соца цхьана ва совхоза керттера агроном Хамидов Сайдамин.

БIарг дIа ма кхоачча уллача дуга кхай тIа гIолла цхьаннена тIехьа шоллагIъяр йолаш комбайнаш лел. Ипатовски методах вIаштIехьбаьккхаб хьувкъам чуэцара болх. Ерригa техника пхи группа а яь йийкъай. ХIаранена юкъе итт-итт йолаш жаткай ши группа я, хIаьта комбайний хIара группе цхьайтт-цхьайттa агрегат я.

Жаткаша хьекха касарех Iодилла дуга оардаш лелача комбайний цхьан группана хьалха йоагIача агрегата тIа цIе вымпел ягIа мхо теркаеш.

— Хьаний из комбайн? — аьнна шийга хьаьттача, Сайдамина жоп делар:

— Из лелаер совхоза дикагIвола механизатор Бантаев Хож-Бауди ва. Комбайна группана кулгалдеш ва из. ХIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 22—23 тонн ялат оард план 8 тонн йолаш. Цул тIехьа ца биса гIерташ шоай низ дIакхоачар ду цунца цхьана группе болх беча механизатораша а. Из бахьан долаш комбайни группашта юкъе яьржача яхье хьалхле а Хож-Бауде кулгалдечо лелаю.

Ала деза, совхоза берригача комбайнерашта юкъе яьржача социалистически яхье а хьалхара моттиг Бантаев Хож-Баудега йолга. ХIанзле 73 сом ахчан преми еннай цунна дика болх барах. ХIаьта цо норма 8 тонн йолаш хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 20 тонн дуга оард.

Мел дуга чуийца даьккхад оаш хIанзле? — хаьттар аз.

— Жаткаш тIа болх беча механизатораша хьекха касарех Iодиллад 1310 гектара тIара ялат. Цунах 1107 гектара тIара дар аьрда даьккхад комбайнераша. ХIанз санна йийкха латте эггара дукхагIа эше а пхи ди кхы мара эшаргдац тхона диса дуга чуийца даккхара, — жоп лу Сайдамина.

Ипатовски методага хьежжа ерригa техника юх-юхе йолаш цхьан моттиге болх беш я. Масала, тхо хIанз долча участке дуга оардаш дале, уллув йолча йиълагIча участке жаткашца хьокхаш да из. Касарех уллаш ди даьккхача арда доладу.

Кхачарга хьежжа аргI-аргIагIа чуэцаш да совхозе дуга.

Дуга хьокхаш балха нормаш юкъера лаьрхIача 150—180 процент кхоачашъеш къахьег механизатораша Саиев Абубакара, Дениев Махьмада, Темнев Абуса.

Сихеи дикеи болх бу хьатта дуга дIакхухьаш лелача шофераша а трактористаша а. ХIаьта къаьстта хьинаре — Бацаев Мусас, Джабуев Лечас, Астамиров Жовдара, Абдулмежидов Хьамида. Балха нормаш тIехкхоачаш ца еш ди дIадахийтадац царех хIаране. Из бахьан долаш дуккхазза а ахчан премеща белгал а баьхаб.

1500 гектара тIара дар хьакхари ардари къаьст-къаьста долаши дисар уж шакхе болх цхьана беши чуэца лаьрхIад дуга укх шера совхоза къахьегамхоша. Иштта болх ца бича йиш а яц. ХIана аьлча дика хьийкъачул тIехьагIа хьакхари ардари къаьст-къаьста долаш чуэцаш хилча дуга канашкара Iолегаш дукха кхай тIа диса мег.

Гаьна воаццаш комбайн тоаеш кхо саг воаллар. Уж бар комбайнер Баташев Хасмохьмади, отделене механик Бантаев Iалии, газосварщик Пермянов Николайи.

— Миштад шун гIулакхаш? Болх дукха бий? — хетт аз.

— Болх боацаш дисац, — йоах, вела а кьежаш, Бантаева. — Цхьабакъда соахка хинначул кIезигагIа-м ба. Комбайнераша шоай агрегаташ укх шера дика тоаяь хилар хьахьокхаш йола белгало я из.

Ала хIама доацаш дика вIаштIехьбаьккхаб совхозе еха техника тоаяра болх. ХIара отделене цхьацца техничка я. Цар тIа болх беш ба Бантаевал совгIа йоккха говзал йола механикаш Желудков Виктор, Хамидов Ваха.

Цхьа гIулакх къаьстта дика оттадаьд укхаза. Гаьнна кхай юкъе комбайн сецача, из фу бахьан долаш сецай ха йиш йолащ бац кхай йисте латтача «техничка» тIа болх беш бола механикаш хIаьта комбайнер ший ехача агрегатагара техничка латтача хьатIавалехьа дукха ха йоваргьяр. Цудухьа комбайнерашта, жаткаш тIа болх беча механизатораштa кIай байракхаш еннай. Агрегат ехача кIайча байракхаца хоам бу механизаторо. Цига сихха дIатIайода «техничка». Цу гIулакхо балха ха кхою.

Делкъийга механизатораштa кхача бахьаш машини ши бензозаправщики ера. Цхьацца йоагIаш кхай йисте хьатIаяьхкар ерригa комбайнаш. Жаткаш тIа болх беча механизаторашта тIехьа машин яхийтар. ГIулбелабар шофераш.

Дуга чуэцача дакъа лоацача наха хIама юаш яьккхача юкъа ерригача комбайнашта солярка чудетта баьлар заправщикнаш.

Лоацца аьлча, дерригача доакъошка дика вIаштIехьбаьккхаб совхозе дуга чуэцара болх.

М. ХАМАТХАНОВ.

КЪАХЬЕГАМА КОТАЛО

Укх шера 1327 гектара тIа комсаш кхейир Наурски района «Советская Россия» яхача совхоза къахьегамхоша. Селхан чуийца яьккхар цар, из культура.

Хьувкъам дега боккха тоам беш ба. ХIара гектара тIара яьлар 49,9 центнер комсаш. Цу гIулакхо йиш хилийтар план 6000 йолаш паччахьалкхенна дукха хIама ца эшаш 6630 тонн комсаш дIаяла.

Из толам баккхара доккха новкъостал дир совхоза къахьегамхошта хьувкъам чуэцача гIо деш хиннача Грознерча мехкдаьтта техникума, музыкальни училища студенташа, Наурски района Алпатовская яхача станицерча профтехучилища дешархоша.

Музыкальни училища студенташеи профтехучилища дешархошеи баьча балха къаьстта раьза хилар совхоза кулгалхой.

Боахама комсаш лелаеча бригадашта юкъе яьржа хиннача социалистически яхье хьалхара моттиг Ефимов Степан Васильевича кулгалдечо яьккхар, хIаьта шоллагIа— Усова Мария Михайловна керте латтачо.

Степан Васильевича бригадо хIара гектара тIара дукха хIама ца эшаш 61,5 центнер комсаш чуера, хIаьта Мария Михайловнай бригадо— 56,6 центнер.

Х. МАГОМЕТОВ.

Мишта кхоачашду тIанйца декхараш

БIУБЕННА КЪАХЬЕГАШ БА

ИттлагIча пятилетка кхоалагIча шера доккхий декхараш тIанийцад СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода коллективо. Уж толамца кхоачашдара ерригa торонаш оарцагIъяьхача химикаша дог гIовдоаха къахьегама толамаш доах укх пятилетке. Пятилетка шин шерен яхшерен план ханал 14 ди хьалха кхоачаш а яь. ПланагIа лаьрхIачул совгIа арахийцар 5340 эзар сома маьха продукци. Цу даькъе заданел совгIа арахийцар 2365 тонн фенол, 1376 тонн ацетон, 3089 тонн этилови спирт, 877 тонн полиэтилен.

Технологи эргаяккхарах, материальнни энергетически ресурсаш кхояра долча хьажарашка дуккханеша хьинаре дакъа лацарах кхоьй 15760 эзар киловатт-сахьат электроэнерги, 112595 гигакалори Iи, 2726 тонн бензол, 30800 тонн углеводородни бедал, кхыйола материалаш.

«ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа къа а хьегаш, пятилетка хьалхарча кхаь шера задании СССР керда Конституци тIанийца шу дузача денга кхоачашъяра шерра социалистически, яхь йоаржаьча завода химикаша толамца кхоачашдаьд укх шера шоаш тIанийца социалистически декхараш. Хьинар кхо ца деш къахьегача цар дика къахьегама толамаш даьхад производства эффективности балха дикали лакхъяра даькъе. Эрга а йоахаш, социалистически яхь шерагIа йоаржаярах, производства торонехи кхоачамехи бизза пайда ийбарах ханал ийс ди хьалха кхоачашъяьй химикаша товарни продукци арахецара ийс бетта план а. Предприяте ерригa арахецача продукцех 77 процент паччахьалкхен дикала Знак йолаш я.

Лакхерчен цхьоалагIчен сортагIа арахеца полиэтилен 87,4 процентага кхаьчад, хIаьта соахка ийс бетта арахийцачул 3,5 процент дукхагIа хилар из. ЦIаьиха а аттестаци а яь лакхерча категорех чакхдаьннад изопропилбензоли альфаметилстироли. Цхьаькха а бархIлагIча продуктана — тетрахлорпропила паччахьалкхен дикала Знак еннай.

Къахьегама овсарле лакхъяра задани 104,1 процент кхоачаш а еш, планал совгIа кийчъяьча продукцех дукхагIъяр из лакхъяра чотагIа кийчъяь я. Ийс бетта планагIа лаьрхIачул совгIа арахийцай кхо миллиони 642 эзари сома маька химически продукци, цу даькъе заданел совгIа арахийцад 470 тонн фенол, 1318 тонн этилови спирт, кхыйола продукци.

Бедал, реагенташ, энергоресурсаш хьурмат деш дIаахийтарах ийс бетта кхоьй 8058 эзар киловатт - сахьат электроэнерги, 28490 гигокалори йовхал, 3264 тонн углеводородни бедал, 842 тонн бензол, кхыйола материалаш.

Ши - шегIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Цу гIулакха тIадерзадаь дукха балхаш даьд. ДIабахача ийс бетта 13 организационно - технически мероприятии керда техника заданеши чакхъяьхай. Цар шера беш бола пайда 200 эзар сом да. Царех лоархIамегIаъяраш я фенол - бедал хьакъестадеча колоннана реконструкци яр, центрофуг вIашагIйоллар. Пирогаза компрессорашта а йир кIезиг-дукха реконструкци.

Завода коллективо доахача къахьегама толамашта юкъе дизза дакъа лаьцад предприяте рационализаторашеи изобретателашеи. Цар ийс бетта кийч а яь производствана юкъейихьай шера паччахьалкхенна 853 эзар сом пайда беш йола 534 рационализаторски предложени. ПланагIа 75 керда болхло кийчве везаш хиннача метте кийчваьв 108 болхло, шоай балха говзал лакхъяьй 1115 болхлочо, планагIа из лакхъе езаш хиннар 1045 болхло мара воацача, цу гIулакха дикагIйолча методий школе дешаш хиннав 199 саг, производственно-технически курсашка — 259 болхло, лаьрххIа йолча курсашка — 211 саг, экономически школашка — 207 болхло. ШоллагIа балха говзалаш караерзаяьй 269 болхлочо, шоай квалификаци лакхъяьй 70 инженерно - технически болхлочо, планагIа лакхъе езаш хиннар 65 волча.

Укх шера цхьоалагIчеи шоллагIчеи квартале республикерча промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхьа итогаш йича хьалхара моттигаш хьожаяьй тха предприяте коллективана. ДIабахача ийс бетта цкъа санна массехказза завода цехашта юкъе яьржача яхье хьалхара моттигаш яьхай № 17—18 йолча, ремонтно - механически, центральни ремонтно - механически, иштта №№ 16, 170-210, 12, 108-110 йолча а кхыча а цехий коллективаша. ДикагIйолча сменех лоархIаш я А. А. Сушков, В. Н. Карагичев, вокхагIвола мастер В. И. Коваленко, механик В. Г. Сухоруков, кхыбараш керте латта сменаш, кхыяраш.

Къаьстта дика къа а хьегаш социалистически яхье хадданза хьалхалатташ хиларца белгалбаьнна ба аппаратчикаш Л. М. Хмелевская, А. В. Марченко, Л. Е. Красиков, В. Н. Тихонов, Д. П. Колков, ОТК лаборант П. Н. Чернова, КИП-ен автоматикаи электрослесарь Т. С. Нагоркина, кхы дуккхабараш а.

Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара тIехьа а шерра социалистически яхь йоаржаьй заводерча 22 цеха, 18 участка, 161 бригадаи сменан коллективаша. Коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лелаеш ва 1568 болхло.

Кхомбараи хьурматдараи, производства кхоачамаш лахара тIаерзаяь дикагIйола рационализаторски предложени кийчъяра хьажараши конкурсаши чакхйоах предприяте. «ХIара балха денна — дикала Знак» яхача девизагIа яьржача яхье даьхха къахьегама толамаш хIара дийнахьа дIаязду цехашкарча, заводской социалистически яхьа экранаш тIа. Иштта къахьегаш йола заводa коллектив сийленца наькъаера СССР керда Конституци тIанийца шу дузача денна.

Цу дезача денга кхачалехьа пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачашъе социалистически декхараш тIанийцадар предприятерча дуккхача участкай, сменай коллективаша. Цу яхье хьалхара моттиг а йоаккхаш заводерча бархI бригадо, электроцеха участка электромонтерий коллективо ханал хьалха кхоачашйир кхаь шера план. Царех я укх шера майи нюни бетташка пятилетка хьалхарча кхаь шера план кхоачаш а яь, хIанз тIадоагIача шера май бетта календарагIа къахьегаш йола М. И. Пащенкос, Ю. М. Щелчкова, М. А. Чурова, А. Н. Степанова, В. В. Короткова, В. И. Наумова, А. И. Родина кулгалду бригадаши В. А. Анохов керте латта участоки. ХIара сменагIа нормаш 120 — 130 процент кхоачаш а еш, цхьаккха тайпа брак йоацаш къахьегаш я уж коллективаш.

Къаьстта чIоагIа йоакхо ю химзаводе къахьегама овсарле лакхъяра, кагирхошта юкъера социалистически яхь шерагIа йоаржаяра, комсомольцашкеи кагирхошкеи творчески балха тIа диззагIа дакъа лацийтара, комсомольско-кагирхой коллективашта юкъерча яхьа кулгалдельга тоадара а кхыдолча а дешай. Комсомольско - кагирхой коллективашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг яьккхача шин бригадана карара кара тела ЦIе вымпелаш а луш, ахчан премеш хьожаю. «Професех дикагIвола болхло» яха цIи яккхара тIехьа а шерра яхь йоаржаяьй берригача болхлоша. ХIара бетта цу яхье баьннача болхлоша даьхача толамий итогаш ю цехкомий заседанешка. «Профессех дикагIвола болхло» яха тешал а луш, хIаранена 50 сом преми хьожаяьй аппаратчикашта Л. М. Хмелевскена, В. Г. Боковна, Г. Н. Масленниковна, Р. П. Бурмистровна, машинисташта Н. А. Марченкона, Л. Г. Горина, КИП-ен автоматикаи электрослесара Т. С. Нагоркинана, ОТК лаборанткана Д. С. Махована, электромонтера В. В. Мальковна, кхы дуккхачарна а.

Иштта къа а хьегаш, производства эффективности балха дикали лакхъяра тIагIертта къовсам лоаттабеш бола химикаш дог тийшаба укх шерен бIарччача пятилеткан заданеш шоаш толамца кхоачаши тIеххоачаши ергхиларах.

О. НИКОНОВА,
СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химически завода къахьегамен алапен отдела йоккхагIйола инженер.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ЧССР. Хьалъяь йоалаш латт городера Ярославск-Богуницера «В-1» яха Чехословацки керда атомни электростанци. Сентябрь чакхбоалаш АЭС 440 эзар киловатт мощность йолча хьалхарча агрIо республика городаштеи промышленни предприятештеи лургья хьалхара ток.

СУРТА ТIА: «В-1» яха АЭС.

ЧТК—ТАСС сурт.

СОЦИАЛИЗМА МЕХКАШКА

ВЕНГРЕ ЮРТА БОАХАМ: ИТОГАШИ ПЕРСПЕКТИВАШИ

ТIеххьарча хана дерригача дунен тIа дувца а дувц, яз а ду халкъа Венгре юртбоахама производства толамех. ХIьта из бахьан доацаш а дац. Дизза ткъо шу а даладехьа хьалха хинначул эIамагIча майда тIара, болх беш бола нах а кIезигагIа а болаш, юртбоахама продукци арахецилга тюзза алсамдаьннад республике. Из, дукха ха йоацаш хиннача ВСРП ЦК Пленумо белгалдаьккхача бесса, венгерски юрта боахам дегIаахара исторе чухь ший тайпара бар кхы хиланза бола толам ба.

Лакхача темпашца дегIаийхай ялатий производство. Масала, гектара тIара чубена кIин юкъера хьувкъам 1977 шера 40 процентал тIехбаьлар 1960 шера 17 мара ца хиннача. Гектара хьажкIий хьувкъам цу юкъа 25 процентагара 47 процентага кхоачаш лакхбеннаб. Нагахьа санна Венгре дикка ялат кхыча мехкашкара ийдеш хиннадале, хIанз цунах ялатий экспортер хиннай.

Сенца доашхалуш да ВНР юрта боахамо цу тайпара доккхий толамаш дахар?

Эггара хьалха юрта боахама социалистически реорганизаци яра процессеи из дIахо дегIабоалабечеи, ВСРП ЦК мартовски (1978 шера) Пленумо белгал ма-даккхара, парте кхоачашдаьд кооперацие ленински принципаш творчески юкъекхухьилга, шерра пайда ийбаьб СССР а кхыча социалистически мехкий а опытах.

Кооперативаш хьалъоттаечеи чIоагIъечеи доккха гIо даьд болхлой классо, социалистически паччахьалкхено, дерригача венгерски халкъо. Духхьал тIеххьарча 20 шера юрта боахамга дIадахийтад 200 миллиард гаргга форинташ — помещикаша доал даьча дерригача шерашкарчул дуккха а дукхагIа. Цу юкъа паччахьалкхено кооперативашта еннай итташ эзараш тракторашн комбайнаши, миллионаш тоннаш удобренеш. ВНР юрта боахама керттерча фондай мах тIеххьарча 15 шера 3,5-зза алсамбаьннаб.

Хувцаденнад венгерски ахархочун политически сибат. ХIанз геттара чIоагIбеннаб ший союзникацара — болхлой классацара цун бувзам, цун мировоззрени тIехьтIехьа дукхагIа социалистически хулаш латт. Из гуш да, эггара хьалха 1956 шера контрреволюционни путч йолаш а гойташ, цо дуккхаза ше кердача стройна мутIахьа хилар хьагойтарах дайна ца Iеш, болхлой класса оагIорахьара дIадоладу дерригa кердадараш цо тIагIертта хьаллоацаш хиларах а. Иштта, дIадахача шера венгерски ахархоша чIоагIа хьаллаьцар Чепельски металлургически машинашъечеи комбината болхлой. Сийлахь-боккхача Октябра 60 шу дизара сийна социалистически яхь йоаржаярах йола почин. Ховш долчча тайпара, венгерски къахьегамхой цу болама лакха мах бир КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела новкъоста Л. И. Брежнева.

Венгерски юрта боахам хIанз технически Iалашбара даькъе хIамма а эшашагIа ца хиларал совгIа, Малхбузен дуккхача мехкашкарчул лакхагIа латт из дакъа дегIадара боарамга диллача а. Таханара проблема латт наьха технически кийчон темпаш юрта боахама механизаци яра боарамал тIехьа ца йисийтарах.

Мехка юрта боахам лакхача темпашца дегIаахара кIийле я иштта ялатий керда дика хьувкъаш дола сорташ, хIанзара технологи, механизированни системаш юкъейоалаяр. ТIеххьарча шерашка производствана концентраци яьй, из бахьан долаш боахамаш кIезигденнад, хоададаьд цар лаьттай майдаш мел йоккха хила еза. Лакхача темпашца механизаци яри къахьегама овсарле лакхъялари бахьан долаш 15 шера юрта боахаме болх беш бола нах 700 эзар саг кIезигагIа хиннаб, е нийсса ахаш тIерабаьннаб.

Мишта дегIабоагIаргба ВНР юрта боахам дIахо йодача хана, малагIаш я цун перспективни планаши декхарашн?

1975 шера ВСРП XV съездо декхар оттадир: хьатIадоагIача 15 — 20 шера лакха дегIаена социалистически общество хьалъе, хIьта цу тайппара шоай исторически декхара — коммунизмана — гаргадаха.

Ховш да, уж сийлахь-йоккха планаш кхоачашъеча боккха лоархIам болаш ба баха нах кхачанца Iалашбарал совгIа, промышленноста бедалеи материалийи эшаш дола тайпаш лоаттадеш бола юрта боахам. ДегIаена социалистически общество хьалъяраи коммунизмага довлара хьалаш Iалашдараи, белгалдоахар съезда Программни заявлене тIа, укх тайпара мулаш даха деза мехко: къаман доход 2 — 2,5-зза лакхъе, промышленни производства боарам 2,5 — 3-зза совбаккха, юртбоахама производство — 1,5 — 2-зза!

Цу хана денз кхо шу даьннад. Цу хана чухь ВНР юрта боахам лакхача темпашца дегIанхаб. Цхьабакъда юртбоахама производстве пайда ца эцаш йола резерваш кхы а йолаш я аьнна хет партена.

«Кооперативни ахархоша, болхлой классо, дерригача вай халкъо баьча балхах, — йоах ВСРП ЦК Пленума решенеш тIа, — доккха беркат даьннад, венгерски юрта боахам чIоагтIа тоабаьб. ХIанз вайна хьалхашка латта декхар да даьха толамаш чIоагIдари уж дIахо дегIадоаладари. Мехка, дерригача халкъа боахама эшарашка хьежжа данза даргдоацаш да юрта боахам дIахо гармонично, интенсивно, эффективно дегIабоалабар».

Н. ЮГОВ. (АПН).

С. Г. ШАУМЯНА ХЕТАЯЬ

Кхоана 100 шу дуз Коммунистически партен Советски паччахьалкхени гIорваьнна деятель, В. И. Ленина тешаме гIончеи доттагIи, Кавказе Советий Iаьдал оттадара лоаттабаьча къовсама керте лаьттарех цаI вола С. Г. Шаумян (1878 — 1918) ваь.

1917 шера С. Г. Шаумян хиннав Бакински Совета председатель, парте VI съезде ЦК членалла хержав. 1918 шера Бакински Халкъа Комиссарий Совета председатель волча цунна, эсеро-меньшевистски правительства, кхыча комиссарашца цхьана лаьца чу а велла, английски интервенташка дIа а венна топаш тохийтай.

Парте тешаме воI хиннача С. Г. Шаумяна хетаяь «Коммунистически партен Советски паччахьалкхени деятелаш» яхача серена юкъе 1968 шера почтови марка арахийцай.

П. МИНАЕВ.

ХЬАЛАШ ДИКА ДАЦ

(РЕЙД)

Юрташка бахача наьха культураца дувзаденна хьашташ кхоачашдеча, царна юкъе идеологически кхетам балара болх чакхбоахача къаьстта лоархIаме дакъа кхоач культура учреждененшка а цига болх беча нахага а.

Шелал гаргагIертача укх хана Iан замалахьа болх барга Наьсарен района культура учреждененш миштa кийчъеннай а уж малагIча хьалашка я а дукха ха йоацаш хьожаш хилар тха рейдови бригада.

Кховзткъеи итт эзарнел совгIа саг вахача цу районе 45 культурно-сердалон учреждени йолаш санна лоархI. Цхьабакъда царга хьожаш чакхваьлча гучадоал царех дукхагIъяраш алхха каьхата тIа мара йоацилга. Района культура отдела чуйоагIача цу учреждененех ялх клуб, пхи библиотека, цхьа музыкальни школа, цхьа музей мара яц шоаш лелаеча цIерца нийсъе мегаргйолаш. ХIаьта 23 библиотекеи 9 цIе уголоки дIанийсъяьй нахагара е цхьаццайолча учреждененшкара арендах леладеш долча, цхьанна тайпара культурно-сердалон болх лелабе йиш йоацача эIамигача цIеношка.

Культура учреждененш районе воча хьалашка хилара дика тешал деш хIама да укх шера ший болх дIаболабаьча Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай драматически театрерча гIалгIай труппа гастролаш йолча хана кхаь клубе мара цун спектакль дIахьокха йиш ца хиларо. Лакхе ма-аллара районе ялх клубни цIа да, цхьабакъда, клубий декхар дизза кхоачашде мегаргдолаш царех городера культура Двореци, районе культура ЦIаи, Пхьилекъонгий-Юртара культура ЦIаи мара дац. Ши шу хьалха мара даь ца даьнна Пхьилекъонгий-Юртара культура ЦIа цу хана гIишлошъераша шоай декхар доагтIача бесса кхоачаш ца дар бахьан долаш хIанз беррига тхов телха, ладар чуухаш хиларах юхатилла безаш ба. Арендах даьхача цIенолгашкара библиотекаш мара кхы культура учреждененш йоацаш я хIаранахьа 4—9 эзар саг ваха юрташ: Экажкъонгий-Юрт Яндаре, Наьсар-Керте, Iаьлий-Юрт, СурхотIе, ТIой-Юрт, БурокIалхе, Дошлакхий-Юрт, ГIаьзий-Ков. Уж тайпа во хьалаш да царел эIамагIа йолча юрташка а: Ляжге, ОльгетIе, Хьуле, Бейне, кхычахьа.

Цхьан культура министерства дулургдола гIулакхаш, дIадоахалургдола кхоачамбоацараш дац уж. Совхозий, юрта Советий, заводий, фабрикай, кхыча производственни организацей новкъостал ца хилча вIаштIехьдаргдолаш хIамаш дац уж. Таханарча дийнахьа ала йиш яц цу организацеша из новкъостал даьд, аьнна. Цу гIулакхаша дика хьахьокх цу организацей кулгалхоша мел терко ю наха юкъе культура йоаржаяра; ала йиш яц, цу наьха эстетически, художественни сакхетам лакхбара, партеи паччахьалкхени решенеши соцамаши кхоачашдара цар терко ю аьнна.

Иштта, ворхIлагIа шу да Яндаре хьалъе езача клуба смета кийчъеш латта, кхо шу — Iаьлий-Юртарчеи СурхотIарчеи клубий документаци оттаеш латта. КхоалагIа шу да Наьсар-Керте 432-ча ПМК (начальник Б. Чергизов) клуб е йолаяь, бакъда, хIанз а тIехьа шоаш латтачара кхы дIахо даьннадац уж балхаш. Аьлтий - Юртарен, ЖIайрахьарен, Долакха-Юртарен клубаш кхыча цIеноех хьаяь я, кино хьокхарал совгIа, лерттIача клубашка бу болх лелабе вIаштIехьа доацаш я уж. Цу гIулакхаша дика хьагойт районе культура учреждененшка наха идейни а, эстетически а, художественни а кхетам балара болх бIарчча хьанийцача эсала ца лаьттача ца боалилга. Иштта уж гIулакхаш во латташ хилча мишта ала йиш я уж учреждененш Iанга кийчъяьй, аьнна?

Кхы цхьаькха да укхаза ала дезаш. Укх шера культурно-сердалон учреждененшта ремонт яра республика культура министерства района учреждененшта 10 кубометр ардакхашн 5 кубометр хьуи язъяьй, бакъда, царех таханарча дийнахьа района культура отделага хьакхаьча цхьа кIарг дац. Царна из хьалуш цхьаккха моттиг яц. ТIаккха малагIча ремонтах лаьца дувца мегаргда? Укх шера районе мел йолча — эIамигача, йоккхача культура учреждененшта Нохч-ГIалгIай АССР культура министерства хьахийцар 35 эзар сом да. Из ахча дIадахийта даьннад, района культболхлоша могаш йола ремонт яьй.

Халкъа кицо йоах: юврIагIа хьежже Iобахийта ког. Бакъда, из юврIа лоаца хилча кога ара дус. Цу тайпара арадиса да цу учреждененей когаш а. Совхозаша, заводаша, фабрикаша, кхыча производственни организацешеи юрта Советашеи деш новкъостал дац. «Экажевский» (В. Ясиновский), «Назрановский» (М. Зурабов), «Маяк» (М. Котиев), «Октябра 40 шу» (М. Албаков) совхозий, совхоза-техникума (М. Цокиев), «Электроинструмент» завода (А. Мальсагов), мельзавода (Н. Нальгиев), ПМК-432 (Б. Чергизов), трикотажни фабрика (Н. Исоченко), кхыча организацей кулгалхошка, юртий Советий председателашка тха хатта безам ба: хой-хьогI шоана, уж культура учреждененш шоай районе йолга, шоашкара царна мел новкъостал эш? Оаш кулгалдеча организацей, боахамий къахьегамхой ма-бий цига салаIа дезараш, шоай эстетически, художественни, политически сакхетам лакхбе безараш.

Районерча культура учреждененшта боагабе кIор бенаб. Бакъда, цхьан кIорах де хIама дац. КIора кIалтилла дахча деза. Таханарча дийнахьа дахча Iалашдаьдац, е Iалашде моттиг а яц. Хьалха Къилбаседа-ХIирий республикера ийдора дахча, хIаьта укх шера шоай учреждененш Iалашъяра а тоъац, яхаш, дахча дохкац цар. ХIаьта Наьсарерча лесхозо дохкаш дола дахча хьунагIара арадаккха культура учреждененей транспорт яц. Из дахча хьада йиш йоацача гаьнарча, аьлаш, ораш долча моттигашкара мара хьуна доакъош лац лесхозо. Тхога хаьттача, из гIулакх а нийса дац. Нагахьа санна из Наьсарерча гортопо шийга дIанийцача гIулакх тоалургдар. Лесхозо из тайпа дахча дохка пункташ хьаелла йиш яр СурхотIа, Iаьлий-Юрта, Яндаре. Дог лазаш, гIулакх кхетадеш, декхараш довзаш из дерригa хIама вIаштIехьдаьккхача Наьсарен район меттел, республика а цунца Iалашъе вIаштIехьа хургдар Наьсарен гортопа.

Района культура отделе болх беш 109 саг ва, царна юкъе дукха нах ба шоай болх безаш а бовзаш а, бакъда, эшача бесса из лелабе а дIабахьа а хьалаш доацаш. Совхозаша цхьа саг вахийтавац деша, вахийта лерхIаш хIама а дац. Къонача культура болхлошта керда боахам биллара деш новкъостал дац, луш ссуда дац.

Лоацца аьлча, Наьсарен районе культура учреждененей хьалаш дика дац. Цу гIулакха бехктокхаме йола организацеш оарцагIъяла еза. Партеи паччахьалкхенои дIадеххача бесса дIаоттаде деза культураца дувзаденна наьха хьашташ кхоачашдара дола бехктокхаме гIулакх.

А. БОГДАНОВА, А. П. Чехова цIерагIча республикански библиотека абонемента отдела библиотекарь;

М. ГАЗДИЕВА, Наьсарен районни библиотека заведующи;

Б. АБАДИЕВ, тха спец. корр.

ШИЙ ЛОIАМАГIА СТРАХОВАНИ ЕЛГА

Къахьегамхой материальни хьал-торо тоаяра Коммунистически партеи Советски правительстваи чакхйоахача мероприятешта юкъе лоархIаме моттиг лоац паччахьалкхен страховане. Из къахьегамхой гIулакха еш а чIоагтIа могаеш а я. Ший лоIамера страховани яь миллионаш советски нах ба, паччахьалкхено хIара шера дукха ахча тел царна.

Страховани чакхйоахилга Госстраха тIадиллад. Договораш Увттаду Госстраха городской, районни, участкови инспекцей инспекторашеи страховой агенташеи.

Вахача наха юкъе еча ший лоIамеча страховане керттера тайпаш ераш да: вахара смешанни страховани, хатар хуле а аьнна еш йола страховани, бераштa еш йола страховани, саг йоалаярца нийсъеш еш йола страховани, цIагIарча хIамашта еш йола страховани, транспорта средствашта еш йола страховани, хьалдаьча гIирсашта еш йола страховани.

Вахара смешанни страховани — 16 шерагара 65 шерага кхаччалца ха яьннача хIара гражданина пайда эца йиш йолаш дола Госстрахо деча гIулакхех цаI. Ший лоIамеча страховане цу тайпо страховани яьрашта материальни новкъостал делга Iалашду, нагахьа санна цар вахаре хатар хинна моттиг нийсъелча, хIаьта иштта цо йиш хулийт страховане ха чакхйоалача юкъагIа, хIара бетта-бетта взносаш дIателара наькъаца, белгаларча боараме ахча Iоаде.

Страховой ахчан боарам бе-бе а болаш 5, 10, 15, 20 шера де йиш я страховане договор. Страховане ха хоржача хана теркалде доагIа, договор де ловча сага ха страховани чакхйоалача хана 70 шерал тIех хила йиш йоацилга.

Цу договорага хьежжа Госстрахо гаранти лу договора тIа оттадаь страховой ахча страховане ха чакхъяьнначул тIехьагIа дIадала а хIаьта иштта страховане ха чакхъяланза йолча юкъагIа, нагахьа санна страховани яь вола саг хатар хиларах болх булургбоацача ваьнна моттиг хуле, цунна белгалара дакъа дIадала а.

Хатара еча страховане индивидуальни договораш 16 шерагара 70 шерага кхаччалца ха яьннача нахаца ду цхьан шерагара пхе шерага кхаччалца йолча ханна. Страховане цу тайпага хьежжа страховой тешал тIа оттадаь дерригa ахча дизза дIалу, нагахьа санна страховани яь вола саг договора ха чакхъяланза йолча юкъагIа хатар хиларах вIалла болх булургбоацача ваьннавале е веннавале, хIаьта, нагахьа санна цхьадолча даькъе вIалла болх булургбоацача ваьлча, страховане договора тIа оттадаьча ахчах доагтIаш дола дакъа дIалу.

Вахара смешанни страховани яьча хана а санна, страховой пособи дала йиш я страховани яьчоа, нагахьа санна човно из вIалла болх булургбоацача ваьккхавеце, цхьабакъда йIаьххача хана дарба дайта дезача оттаваьвале.

Наха юкъе шерра дIаяржаш латт бераштa еш йола страховани. ВоIа е йоIа лаьрхIа уж кхийнача дийнахьа царна дала деза совгIат кийчде йиш я, нагахьа санна Госстрахо деча гIулакхех пайда эце. Бераштa еча страховане договораш де йиш я берий даьшца-ноаношца (е бераш шоай цIер тIа даьха леладерашца), даьй ноаношца е ноаной ноаношца, даьй даьшца е ноаной даьшца, боккхагIа болча вежарашцеи йижарашцеи, кхыча гаргарча нахаца. Страховане договор деча хана бера ха 15 шерали 6 беттали тIех хила йиш яц.

Страховой ахча цхьан договора тIа 300, 500, 1000 сом оттаду. Цхьан бера болча пайданна страховане массехк договор де йиш я. Страховане ха белгалъю 18 шераи страховани яра заявлени дIачуеннача дийнахьа яьннача бера ханаи юкъера юкъ санна.

Бетта телача страховой взносий боарам договор деча хана бера яьннача ханага, страхованена оттаяьча ханага, страховой ахчанга, уж дIателача хана йIоахалга хьежжа хургба.

Саг йоалаергйолча ханаца нийсъяь еш йолча страховане новкъостал дергда сага вахарерча иззамо долча лоархIамеча гIулакха дикагIа кийчо яра. ХьалхагIе а гулдаь ахча эIамигача сага а йоIа а дIалургда саг йоалаяра регистраци ма-йийнге а. Страховане ха страховани яйташ дола бер кхийна даллалца я. Страховане ахча мел хила деза къоастаду договор деш бола нахи Госстраха инспекци вIаши дага а баьле. цхьабакъда цун боарам 300 сомал лохагIа хила йиш яц. Цу хана, 18 шу даьннача тIехьагIа духхьашха вIашагIкхетача эIамигача сагаи нускалаи дIалу договора ха чакхъяьннача тIехьагIа дIадахача хIара шера 2 процент IотIадетталуш хьадена ахча. Из договор, цу цхьан ханна, хатара еча страховане договор а да.

ЦIагIарча хIамашта страховани ю, нагахьа санна цIи яьнна, эккхам хинна, хий дена, мух баьнна, дуIа хьайна, хадданза догIаш диллха, кхы тайпа Iалама низо тIакхоачадаь хатараш хинна, цIеноаш дIоахдеча системана, водопроводни канализационни сеташта авари хинна, лоаллахарча цIеношкара хий чухьдда моттиг нийсъяларах хIалак хинна а лочкъаяь йихьа а уж дIаяларах хинна зе юхаметтаоттадар духьа.

Лелаш долча паччахьалкхен розничн маьхашка хьежжа, хIамай маха лаьрхIе (тишъялар теркал а деш), хьашт долча ахчан боарама ду страховане договораш 2 беттагара 11 беттага кхаччалцеи цхьан шерагара 5 шерага кхаччалцеи ха а йолаш ду.

Транспорта средствашта страховани ю наьха шоай доалахьара автомашинаш, мотоциклаш, мотороллераш, кхыраш хIалак хинна е йохаяь, лочкъаяь йига, е кхыча бахьанех йохаяьи толхаяьи моттиг нийслой а аьле.

Декхарийла веш йолча страхованел совгIа, ший лоIаме страховани ю граждании шоай доалахьарча гIирсашта. Цу гIирсий боккъонца болча маьхах 80 процент юхаметтаоттабе йиш я страховане цу шинна а тайпаца. Из мах царна дIалу, нагахьа санна Iалама низ Iаткъарах геттара хIалак хиннадале е дехадале.

Кара доацача ахчанца взносаш дIателар аьттув болашагIа да болхлошта, колхозхошта, гIулакхерча наха. Цу гIулакха страховой агентага гIолла ше балха волча бухгалтерега яз а яь поручени дIаяла мара езац шийна доагIача алапецара страховой взносаш цкъара (хатар хилара яьча страховане договорага хьежжа) е хIара бетта-бетта (вахара яьча страховане е бераштa яьча страховане договорага хьежжа) Госстраха инспекце счета тIа дIачуялара хьакъехьа.

Страховане условеш боккъонца кхетаяраи договораш дараи Госстраха инспекцега е агентага хаттараш де шоашта хьаштдолча дешай хьакъехьа.

А. БАРЗУКАЕВ, НГIАССР Госстраха управлене начальника заместитель.

Туристий наькъаш

Дукха нах хул наькъаш дареи экскурсейи Грозненски бюро болхлоша вIаштIехьйоахача экскурсешка дакъа лоацаш. Къаьстта дукха къахьегамхой ба шоаттеи кIирани деношка автобусашца, поездашца никъ бара тIера болаш.

Иштта, дIадахача пIаьраска дийнахьа болх чакхбаьнначул тIехьагIа автобусаца Баку экскурсе бахар столовейи ресторанийи треста болхлой. Цу дийнахьа ГуржегIен столице — Тбилисе баха наькъа арабаьлар Къилбаседа-Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене машиннаькъахой. Цу маршрутагIа баха хилар барзкъаш тегареи тоадареи Грозненски фабрика, Ачхой-Мартанерча ветеринарни станце болхлой.

Шин дийнахьа Баксана чIоже дика салеIа цIакхаьчар Н. Анисимова цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода къахьегамхой. ХIаьта «Беной» яхача турбазе ха дика дIайихьар Грозненски универмага болхлоша. Бирсача 1942-ча шера тIом лаьттача МагIалбика а Орджоникидзе а йистошка хилар Грознерча а Аргунерча а школай дешархой.

Наха дехарах бюро болхлоша вIаштIехьъяьккхай салоIача деношка городе-турпале Волгограде аха йиш хулийта керда машиннаькъа маршрут. Дуккхача наьха кердадар довзаш а сакъердаме а экскурсеш е йиш хургья цу маршрутагIа.

Я. БУБНЕНКО, пенсионер.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

12 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.35 — Iуйранара гимнастика». 8.55 — «Зурманчаш, шоаш дола моттиг хьайовзийта!». 9.25 — Зурабов. «Лика» яха телевизионни спектакль. 10.50 — Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои эрсий халкъа инструментальни Академически оркестра концерт. 14.30 — «Юртата ди». Кинопрограмма. 15.30 — «Книжка хьа вахаре». 16.15 — «Музыкальни искусства областе 1978-ча шера СССР Паччахьалкхен совгIат даккхара». Симфонически концерт. Дирижер—Эстонски ССР халкъа артист Ярви. 17.10 — «Бокъонца бола кIантий!». 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Миллионий ленински университет. «Социалистически хьисапе вахар». 18.45 — «Дунен халкъий кхоллам». 19.15 — «КПСС ЦК июльски (1978 ш.) Пленума соцамаш вахаре!». 19.30 — Ленински комсомола 60 шу дизарга «Лаккхале» яха художественни фильм. 21.00 — «Ха». 21.30 — «Алкоголизм». Лора беседа. 22.00 — «Неждановай улица тIа». СССР халкъа артисткай Эрдели яь 100 шу дизарга. Чакхъяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

18.00 — «УнахцIено». Телевизионни журнал (гIалгIай меттала). 18.30 — «Советаши вахари». Депутатски гIулакхаш. (нохчий меттала). 18.40 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа». (эрсий, гIалгIай меттала). 19.00 — «Республика кагийрхой — Ленински комсомола юбилейна» (нохчий меттала). 19.30 — Киножурнал. 19.40 — «Саги закони». 20.10 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш». 20.25— «Премьера чаккхъяьнначул тIехьагIа дола къамаьл». «Фронта тIехьара фронт». 21.00 — «Захарова иллеш дIаоал центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои эрсий иллей академически хоро». 21.30 — «Голубка» яхача телевизионни дуккхасерийни художественни фильм. 4-гIа сери.

13 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха». 8.35 — Iуйранара гимнастика. 8.55 — «Хьа вахарах дола книжка». 9.40 — «Лаккхале» яха художественни фильм. 11.10 — Халкъа ашараш. 14.30 — «Лорале, цIи». Кинопрограмма. 15.10 — «Спектаклера музыка». 16.00 — «Шахматни школа». 16.30 — «Москваи москвичаши». 17.00 — «Тхоца хьаде, оаха санна хьаде, тхол дикагIа хьаде». ГДР-ра передача. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — «ХIара сурта тIа — малх». 18.30 — «Толам». 19.00 — «Хьаьший тIаэц телетеатро». Г. Гвадалахара университета багахбуацама ансамбла концерт (Мексика). 20.00 — «Дег тIара къамаьл» яхача телевизионни документальни фильма премьера. 21.00 — «Ха». 21.30 — «ЗIамагIа йола йиша» яхача телевизионни документальни фильма премьера. Чакхъяьлча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

16.30 — «Хьалхара Бастили» яха художественни фильм. 17.40 — «Лакхара эффективности дикали». Кхачан промышленноста Денга (нохчий меттала). 18.15 — Киножурнал. 18.25 — «Нохч-ГIалгIайчу гIолла». Информационни программа. (эрсий, нохчийи меттала). 18.45 — «Iилмеи дын». Беседа. 19.00 — Хоккеих йола СССР чемпионат. ЦСКА — «Динамо» (Рига). ЦСКА спорта Дворецера трансляци. Перерывах — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!». 21.00 — Карельски АССР «Кантеле» яхача Паччахьалкхен ансамбла концерт. 21.30 — «Чоабола ядар». Художественни фильм.

РАДИО

12 ОКТЯБРЬ

6.30 — ХIара кхайна — дикала зиак! «Ялат доадара—никъ бехка». Радиорейд. (гIалгIай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — «Халкъий муамаш» (гIалгIай меттала). 8.40 — «ЦхьоагIо йолча дезале». (нохчий меттала). 9.15 — «Интернационализман халкъий традицейи хьалаш атеистически балха юкъе». Э. Исаев. Беседа (нохчий меттала). 9.30 — «Са Даьхе». Концерт (эрсий меттала). 9.45 — «ЦаI массанена тIехьа, массавa цхьанена тIехьа». Вагонии депора передача (гIалгIай меттала). 17.00 — М. Тариевердиева иллей темаех йола фантази (эрсий меттала). 17.15 — «Ровзан» яха Ю. Курскиева дувцар (гIалгIай меттала). 17.30 — «Дега лоIамагIа» (гIалгIай меттала). 17.50 — «Денна темаех» (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала).

13 ОКТЯБРЬ

6.30 — «Юртара Iуйре» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Ашараш. 7.10 — Республикански газетий обзор. 7.35 — Ашараш. 8.25 — «Советаши вахари». Радиожурнал. (эрсий меттала). 8.45 — С. Димаева. «Струнни сюита» (нохчий меттала). 9.15 — КхоалагIа шу — толамий шу! «Мерза конвейер». Грозненски кондитерски фабрикера передача (нохчий меттала). 9.30 — «Хьинар лох ца деш» Ножай-Юртовски районера передача (нохчий меттала). 9.45 — «ДоттагIий оазаш». (эрсий меттала). 17.00 — «Ленински аграрни политика вахарера низ» яха беседа (нохчий меттала). 17.15 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала). 17.35 — «Безама иллеш» (нохчий меттала). 18.00—Керда хоамаш (эрсий, нохчий, гIалгIай меттала). 18.30 — «Сайранара Грозный» (горсети гIолла). 18.30 — Ашараш. (гIалгIай меттала).

Хоаттам

Тахан республике гIоллеи Грознеи хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбузехьара секунде 5—10 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура республике 12—17, Грозне 15—17 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, лаьтта тIа гIолла кIезиг-дукха гIор яьа, йолаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилеи фегара температура бийсана 0—5, дийнахьа 11—16 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364051, г. Грозный, Ленина, 9 (3-гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам. — 3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахареи культурай отделий — 3-61-46; промышленноста отдела — 3-42-30: юрта боахама отдела—3-42-28; письмой отдела—3-74-68; бухгалтере — 2-54-30; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364051, г. Грозный, ул. Ленина, 9 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11: ответственного секретаря — 3-34-38; отдела партийной жизни и культуры — 3-61-46; отдела промышленности—3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-28; отдела писем—3-74-68; бухгалтерии—2-54-30; корректорской—2-89-88.

СФ05295. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 7155.